

ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN ALGILADIKLARI ANNE BABA TUTUMLARI İLE DUYGUSAL ZEKA ARASINDAKİ İLİŞKİ

Çorlu Rehberlik ve Araştırma Merkezi

2021

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	3
Üstün Zeka ve Üstün Yetenek	4
Üstün Yetenek İle İlgili Araştırmalar	4
Anne-Baba Tutumları	7
Anne-Baba Tutumları İle İlgili Araştırmalar	9
Duygusal Zeka	11
Duygusal Zeka İle İlgili Araştırmalar	14
Araştırmanın Amacı.....	17
YÖNTEM	18
Araştırma Grubu	18
Veri Toplama Aracı	18
Uygulama.....	19
Araştırmanın Modeli.....	20
Verilerin Çözümlemesi	20
BULGULAR	21
Duygusal Zeka İle İlgili Bulgular.....	24
Anne-Baba Tutumu İle İlgili Bulgular	27
Anne-Baba Tutumu ve Duygusal Zeka Arasındaki İlişkiler	31
TARTIŞMA VE SONUÇ	33
ÖNERİLER	39
KAYNAKÇA	40

GİRİŞ

Bir toplumun gelişebilmesi toplum içinde yaşayan bireylerin yetiştirilmesine, kendilerine uygun ve yeteneklerini sergileyebilecekleri alanlarda faaliyet göstermeleri ve bu faaliyetleri gösterirken mesleki ve duygusal doyum sağlamalarına bağlıdır. Böylece toplum içinde faaliyet gösteren birey tüm toplumun ihtiyacı olan hizmetleri yürütürken kendi yeteneklerini ortaya koyabilecek ve toplumuna karşı kendi üstüne düşen sorumluluğu yerine getirecektir. Geçmişten günümüze kadar olan süreçte hemen her toplum çeşitli alanlarda üstün yetenek gösteren bireylerini kendisine faydalı olacak şekilde yetiştirmek için çabalamıştır. Günümüz dünyasında üstün yetenekli bireyler yine benzer bir amaçla yetiştirilmektedir.

Ülkemizde üstün yetenekli öğrencilerin eğitimi ile ilgilenen önemli kurumlardan bir tanesi Bilim ve Sanat Merkezleri'dir. İlkokul çağında üstün yetenekli olduğu tespit edilen öğrenciler okullarda aldıkları eğitime ek olarak özel bir eğitim hizmeti ile yetiştirilmektedirler. Üstün yetenek tabiri çoğunlukla yüksek akademik zekayı akla getirirse de son yüzyılda bilimsel alanda kat edilen gelişmeler zekanın yalnızca akademik gelişimden ibaret olmadığını ve çok yönlü bir alan olduğunu ortaya koymaktadır. Araştırmacılar tarafından son yıllarda üzerinde durulan önemli bir yetenek alanı olarak duygusal zeka karşımıza çıkmaktadır. Öyle ki iş çevreleri ve büyük şirketler dahi çalışanlarına duygusal zeka ile ilgili eğitimler aldırarak ve çalışanlarını bu alanda geliştirmeyi amaçlamaktadır. Son yıllarda akademik ve duygusal zeka karşılaştırmasında duygusal zekanın öne geçtiği düşünülmektedir.

Üstün yetenekli öğrencilerin akademik gelişim yönünden akranlarından ileride buldukları ve genel akademik zekalarının yüksek olduğu bilinmektedir. Dünyada duygusal zekaya verilen önemin artması araştırmacıları üstün yetenekli bireylerde de duygusal zeka olgusunu incelemeye itmiştir.

Ebeveyn tutumları bireyin kişilik gelişimini etkileyen önemli faktörlerden biridir. Bireyin ailesi tarafından kabul görmesi ve denetlenmesi gibi tutarlı davranış kalıpları bebeklikte başlayan ve kişinin dünyayı algılamasını şekillendiren bir temel oluşturmaktadır. Dolayısıyla kişilik gelişimini doğrudan etkileyen anne-baba tutumlarının duygusal zeka ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Üstün yetenekli öğrencilerin ailelerinin

tutumlarını algılama biçimleri, duygusal zeka düzeyleri ve aile tutumlarının duygusal zeka üzerindeki etkisi bu araştırmanın cevap aradığı soruları oluşturmaktadır.

Araştırmada incelenen değişkenlerle ilgili literatür taraması devam eden bölümde sunulmaktadır.

1. Üstün Zeka ve Üstün Yetenek

Türk Dil Kurumu (TDK) zekâyı insanın düşünme, akıl yürütme, objektif gerçekleri algılama, yargılama ve sonuç çıkarma yeteneği olarak tanımlamaktadır. Her bir insanın biricikliği kendini zihinsel bağlamda da gösterir. Öğrenilenlerin kapasitesi ve hız miktarı kişiden kişiye değişmektedir (Özenç ve Özenç, 2013). Bu öğrenme hızı ve kapasitesi zekâ ile ilişkilidir.

Yetenek kelimesinin TDK'da verilen anlamına baktığımızda bir kimsenin bir şeyi anlama veya yapabilme niteliği, kabiliyet, kudret anlamları bizi karşılamaktadır.

Zekâ bölümü bireylere uygulanan özel testlerle belirlenir ve bir sayı ile ifade edilir (Özenç ve Özenç, 2013). Üstün yetenek ise ana üç bileşen arasındaki ilişkiden meydana gelir; üst düzey yetenek, yaratıcılık ve motivasyon (Renzulli, 1986; akt. Akkan, 2010). Bu çalışma Bilim ve Sanat Merkezlerinde eğitim alma hakkı kazanan öğrenciler ile gerçekleştirildiği için hem üstün zekâ hem de üstün yetenek sahibi öğrencilerle yapılan araştırmalar taranmıştır.

1.1.Üstün Yetenek İle İlgili Araştırmalar

Literatür taraması yapıldığında bu konuda birçok çalışmanın gerçekleştirildiği görülmektedir. Doğrudan öğrencilere yönelik çalışmalar bulunduğu gibi (Köksal, 2007; Akkan, 2010; Özbay ve Palancı, 2011) ebeveyn ve eğitimcilere yönelik çalışmalar olduğu da görülmüştür (Afat, 2013; Dağlıoğlu ve Alemdar, 2010; Kaya, 2013; Gökdere ve Çepni, 2003; Karakuş, 2010). Üstün yetenekli öğrenciler literatürde ilgi gören bir konudur ve bu konuyla ilgili çalışmalar yapılmaya devam etmektedir.

Afat (2013) yaptığı çalışmada üstün zekanın yordayıcılarından biri olduğunu düşündüğü ebeveyn tutumlarını araştırmıştır. 6 yaş grubundan seçtiği 87 üstün zekalı öğrencinin velisi örneklem grubunu oluşturmaktadır. Çalışmanın sonuçlarına göre ebeveyn

tutumlarının zekâ ile yakından ilişkili olduğu bulunmuştur. Ayrıca yapılan çalışmada ebeveyn tutumlarının kültürümüzle bağlantılı olduğu için konudan konuya değişiklik gösterdiği fark edilmiştir. Bazı seçimlerde oldukça demokratik davranan bir ailenin yemek yeme ile ilgili otoriter tavırlar sergilediği görülmüştür. 87 ebeveynin genel ortalamasına bakıldığında bu ailelerinin tutumlarının yüksek oranda demokratik tutumla örtüştüğü görülmüştür. Araştırmada en güçlü yordayıcı ebeveyn tutumu aşırı koruyucu ebeveyn tutumu olarak bulunmuştur. Çalışmacı bunun nedeni olarak çalışmanın yapıldığı yaş döneminin belirsizlik ve arayış durumu ile iç içe olduğu bir dönem olduğundan dolayı aşırı koruyucu tutumu tetiklemiş olabileceğini düşünmüştür.

Dağlıoğlu ve Alemdar (2010) üstün yetenekli bir çocuğun ebeveyni olmak üzerine yaptıkları çalışmada üstün yetenekli çocukları olan ailelere önerilerde bulunmuşlardır. Bu çocukların potansiyellerini ortaya koyabilmek için aileleri ile sağlıklı bir iletişim geliştirmelerinin öneminden bahsetmişlerdir.

Özbay ve Palancı (2011) üstün yetenekli çocuk ve ergenlerin psikososyal özelliklerini inceledikleri çalışmalarında daha önce yapılan çalışmalarda karşılaşılan sonuçlara göre eğitimci ve ebeveynler için bilgilendirmelerde bulunmuşlardır. Bu öğrencilerin yetiştirilecekleri programlara sosyal ve duygusal özelliklerinin de dikkate alınmasının önemli olduğunu belirtmişlerdir. Saygılı-yetkilendirici ebeveyn tutumlarının çocukların gelişimine katkı sağlayacaklarını söylemişlerdir.

Gökdere ve Çepni (2003) üstün yetenekli çocuklara verilen değer eğitiminde eğitimcilerin rolü üzerinde durmuşlardır. Literatür destekli bir tartışma olan bu çalışmada bu çocuklar için program hazırlanırken hedef belirleme boyutunda değer eğitime de önem verilmesinin çocukların eğitimindeki verimi artıracaklarını belirtmişlerdir.

Karakuş (2010) çalışmasında Bilim ve Sanat merkezlerine devam eden 97 öğrencinin velisine ulaşarak karşılaştıkları güçlükler, beklenti ve çözüm önerileri hakkında açık uçlu sorular sormuştur. Çalışmanın sonucunda üstün yetenekli çocukların çok fazla soru sorduğu, niteliklerinden dolayı çevresi ile sorunlar yaşadığı görülmüştür. Bu çocuklar örgün eğitimde de kimi problemlerle karşılaşmaktadır. Araştırmalarında ebeveynlerin üstün yetenekli çocukları ile baş etme becerileri konusunda zayıf kaldıkları görülmüştür. Ailelerde mükemmeliyetçi tutum çok sık görülmektedir. Bu mükemmeliyetçi tutum kendilerine zorluk çıkarmaktadır. Çalışma sonucunda Karakuş (2010) ailelere baş etme becerileri ile birlikte

dinleme, iletişim, zaman yönetimi ve sosyal becerilerin öğretimi konusunda danışmanlık verilebileceğini belirtmiştir.

Kaya (2013) yapmış olduğu araştırmada Türkiye’de üstün yetenekli bireyler için uygulanan programları ve modelleri incelemiş BİLSEM’lerin eğitim sistemini değerlendirmiştir. Kaya (2013) bu çocukların eğitim sisteminde ihmal edildiklerini söylemiştir. BİLSEM’lerle ilgili yaptığı araştırmasında eğitim programı, fiziksel yapı, öğretmen yetiştirilmesi ve projeler konusunda eksiklikler olduğunu belirtmiştir. Üstün yetenekli çocukların gelişim alanlarında eş zamanlı gelişim göstermedikleri için sosyal ve duygusal anlamda da desteklenmelerinin önemini belirterek bu amaçla üstün yetenekli çocukların birlikte eğitim almaları için BİLSEM’lerin açılmış olduğunu fakat hala bu kurumların işleyişlerinde eksikliklerle karşılaşıldığını çalışmasında değinmiştir.

Köksal (2007) doktora tezi çalışması olan üstün zekalı çocuklarda duygusal zekayı geliştirmeye dönük program geliştirme çalışmasında İstanbul ilinde 11’i deney 11’i kontrol grubunda bulunan 22 üstün zekalı öğrenci ile çalışmasını gerçekleştirmiştir. Deney grubundaki öğrencilerle haftada 2 oturumdan oluşan 2 aylık süreçte duygusal zekayı geliştirme psikoeğitim programını uygulanmış kontrol grubu ile bir uygulama yapılmamıştır. Deney ve kontrol grubunun duygusal zekâ puanı ölçümleri uygulanan program öncesinde birbirine yakın sonuçlar verirken 14 oturumluk program sonrasında deney grubuna yönelik anlamlı bir fark oluşmuştur. Araştırma sonucunda duygusal zekanın geliştirilebilir bir zekâ türü olduğu tekrar bulgulanmıştır. Duygusal zekâ yönünde çalışmalara devam edilmesinin önemli olduğu belirtilmiştir.

Üstün zekalılar ve üstün yetenekliler ile yapılan çalışmalara bakıldığında ebeveyn tutumlarının önemli bir değişken olduğu ile duygusal zekâ üzerinde durulmasının önemi görülmektedir. Ebeveyn tutumları çocuklar ve aileler lehine gerekli çalışmalar ile daha istenilir hale getirilebileceği ve bu çocukların duygusal zekâları aile, okul, BİLSEM eşliğinde geliştirilebileceği düşünülmektedir.

2. Anne Baba Tutumları

Tutum, yaşantı ve deneyimler sonucu oluşan, ilgili olduğu nesne ve durumlara karşı bireyin davranışları üzerinde yönlendirici veya dinamik bir etkiye sahip ruhsal ve sinirsel yönden hazır olma durumudur. Anne baba tutumu, anne ve babanın psikolojik eğilimleri doğrultusunda gelişen, onların bilinç dışı gereksinimlerini yansıtan davranışlardır. Anne-baba tutumları, genel olarak çocuğun yetiştirilmesinde anne ve babanın başvurduğu sözel ve fiziksel iletişimlerini kapsar. Benimsenen bu tutum ve davranışlar, birey psikolojisi üzerinde ciddi etkiler bırakmaktadır. Anne baba tutumlarının çocuğun kişilik gelişimi üzerinde oldukça büyük rol oynadığı hemen hemen tüm değerli psikologların birleştiği bir konudur. Ana-babanın tutumu, gelişmekte olan çocuğa örnek model oluşturarak çocuğun benzer tutumları sergilemesine neden olur.

Araştırmacıların yaptıkları gruplamalar doğrultusunda anne-baba tutumları aşağıdaki gibi sıralanabilir:

1. *Otoriter Anne Baba Tutumu:* Cezanın eşlik ettiği bu tutumda ebeveynler, çocuklarına katı kurallar koyarlar. Çocuğun davranışları üzerinde anne babanın kontrolü fazladır. Bu tür tutum sergileyen ailelerde yetişen çocuklar; korkak, boyun eğen, otoriteden çekinen, kendinden istenilenden fazlasını yerine getiren, otorite kalktığında isyankar, güçsüzler karşısında saldırgan kişiler olabilirler (Yıldız, 2004, s.138).
2. *İlgisiz ve Kayıtsız Anne Baba Tutumu:* İlgisiz anne babalar, çocuklarını aşırı ihmal ederler ve onların ilgi ve gereksinimlerine karşı kayıtsız davranırlar (Kaya ve diğerleri, 2012, s.210). Çocuğa karşı bu tutumu gösteren anne ve baba çocuğu yalnız bırakmakta, onu görmezlikten gelmekte ya da çocuğu dışlamaktadır. Bu tutumlar sonucunda ise, çocuk kendini yalnız hissetmekte ve güven duygusu sarsılmaktadır
3. *Serbest Anne Baba Tutumu:* Bu tutumdaki anne baba, çocuğun doğru veya yanlış hiçbir hareketine karışmaz, yanlışlarına bile kızmaz (Aydın, 2002, s.128). Anne babanın isteklerinden çok çocuğun istekleri ön plandadır. Bu durum genellikle ailenin tek çocuğa sahip olması durumunda daha sık rastlanır (Kaya ve diğerleri, 2012, s.30). Bu tür aile ortamında yetişen çocuklar kendi istedikleri olmayınca hayal kırıklığına uğrarlar.
4. *Dengesiz ve Kararsız Anne Baba Tutumu:* Bu tür anne babaların verdikleri kararlar birbiri içinde tutarsızlık göstermektedir. Ebeveynlerin verdikleri kararlar farklılık göstermektedir (Aydın, 2002). Ayrıca değişik zaman dilimlerinde verdikleri kararlarda da tutarsızlıklar görülmektedir. Anne baba bazen aşırı hoşgörölü ve serbest, bazen

engelleyici, baskıcı ve cezalandıran bir tutum içindedir. Bu aile tutumu ile yetişen çocuklar hangi durumlarda ne şekilde davranışta bulunacağı konusunda ikilem yaşarlar.

5. *Koruyucu Anne Baba Tutumu:* Bu tutumda çocuk gereğinden fazla kontrol altındadır ve çocuğa aşırı özen gösterilir. Anne babalar çocukların üzerlerine titrerler. Bu çocuklar, olaylara seyirci kalmakta, kararlar almada güçlük çekmekte, amaçlarına ulaşmada başkalarından destek beklemekte ve problemleri onun yerine bir başkasının çözümlemesini alışkanlık haline getirmektedir (Alisinanoğlu, 2003).
6. *Mükemmeliyetçi Anne Baba Tutumu:* Bu tür tutumu sergileyen anne babalar kendilerinin beceremediklerini, yapamadıklarını ve içinde kalan ukdeleri çocuklarında görmek isterler (Yamanoğlu, 2009). Bu tutumda anne babalar, çocukların kapasitesinin üstündeki hedeflere onların ulaşmalarını katı bir tutumla isterler. Çocuktan her şeyi mükemmel yapması beklenir. Çocuk bu baskılar içerisinde istenileni yapamadığında başarısızlık ve güvensizlik duygusu yaşar.
7. *Demokratik Anne Baba Tutumu:* Bu tutumda çocuk bir birey olarak kabul edilir. Aile içi ve çocuğa özgü kararlarda onun fikirleri alınır. Çocuğun duygu ve düşüncelerine değer verilir. Bu tür aile ortamında yetişen çocuklar girişimci, yaratıcı, fikirlerini özgürce ifade edebilen, kuralları sorgulayıp alternatif çözüm yolları üretebilen, benlik algısı yüksek ve paylaşımcı gibi özelliklere sahip olurlar (Pekşen-Akça, 2012).
8. *İzin Verici Anne Baba Tutumu:* Bu tutumda çocuğa sınırlama getirme veya çocuğun kontrolü konularında bir eksiklik söz konusudur (Sak ve diğerleri, 2015). Çocuk bu tutumda özgür bir şekilde hareket etmektedir. Herhangi bir denetime tabi değildir. Çocuğun davranışlarına herhangi bir tepki gösterilmemesi, çocukta anne babasının kendisine karşı ilgisiz oldukları düşüncesinin yer almasına neden olabilir. Bu tutumla yetişen çocuklar girdikleri her ortamda bu rahatlığı bulamayacağından tedirginlik ve huzursuzluk yaşarlar.

2.1. Anne Baba Tutumları İle İlgili Araştırmalar

Araştırmacılar tarafından anne-baba tutumlarının etkilediği farklı değişkenlerle ilgili çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırmaların bir kısmı aşağıda verilmiştir:

Anne baba tutumlarının bireylerin din algısına etkisini inceleyen araştırmada, anne babalarının demokratik tutum sergilediğini söyleyenlerden çocukluklarında evde anne babalarının dini ritüellerine tanıklık etmiş ve bu konuda eğitim almış bireylerin kendilerini dindar olarak algıladıkları, bunun yanında yine anne babalarının demokratik bir tutum sergilediklerini ama ailede dini ritüellere şahit olmayıp bu konuda ailesinden herhangi bir din eğitimi almayan bireylerin ise kendilerini dindar olarak tanımlamadıkları bulunmuştur (Bilecik, 2017).

Okul öncesi çocuklarında gözlenen davranış problemleri ile ailelerinin anne-baba tutumları arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırmada; aşırı koruyucu anne baba tutum düzeyi arttıkça aşırı inatçılık davranışının azaldığı bulunurken hayvan korkusunun ise arttığı; demokratik anne baba tutum düzeyi arttıkça içe kapanıklık, parmak emme ve fobilerin arttığı; ev kadınlığını reddedici anne baba tutum düzeyi arttıkça hayvan korkusunun arttığı; sıkı disiplinli anne baba tutum düzeyi arttıkça hayvan korkusu ve yalan söyleme davranışının arttığını ortaya koymuşlardır (Başal, Derman, 2013).

Ergenlerin algıladıkları anne baba tutumlarıyla kendilik algılarının ilişkisinin incelendiği araştırmada, ailesinin sergilediği ebeveyn tutumunu orta ve yüksek düzeyde demokratik olarak algılayan ergenlerin; anne baba tutumunu düşük düzeyde demokratik olarak algılayan ergenlere göre kendilik algılarının daha olumlu olduğu bulunmuştur (Sezer, 2010).

Düşünme stilleriyle algılanan anne baba tutumu arasındaki ilişkiyi incelemek için yapılan araştırmada demokratik anne baba tutumu ile eleştirel ve yaşamacı düşünme stili arasında olumlu bir ilişki bulunmuştur. Otoriter anne baba tutumları sergileyenlerin çocuklarının ise daha az yaşamacı ve eleştirel düşünebildiklerine incelemeler sonucunda ulaşılmıştır (Palut, 2008).

Algılanan anne baba tutumlarının öğrencilerin öz-düzenleme stratejileri ve motivasyonel inançlarını yordama gücünü inceleyen araştırmada ilgili ve sevecen bir tutum sergileyen ailelerin çocuklarının öz-düzenleme stratejilerini kullanmasını sağladığı aynı zamanda bu

yaklaşımın öz değerlilik ve içsel değer algılarını da olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir (Erden, Üredi, 2009).

K.K.T.C.' de bulunan üç farklı okuldaki 7. ve 8. Sınıf öğrencilerinin problemleri internet kullanımını ile anne baba tutumları arasındaki ilişki çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre; 7 ve 8. Sınıf öğrencilerinin yarısından fazlası günde yaklaşık 2 saat interneti kullanmakta ve yine yarıya yakınının interneti kullanma konusunda aile denetiminin olmadığı görülmektedir. Demokratik anne baba tutumları arttıkça problemleri internet kullanımındaki internetin olumsuz sonuçları, sosyal fayda/rahatlık alt gruplarında azalma gözlenmektedir ancak aşırı kullanım demokratik tutumlardan etkilenmemektedir. Koruyucu ve otoriter anne baba tutumları arttıkça problemleri internet kullanımında da artış görülmektedir (Taneri ve Tiryakioğlu, 2015).

Araştırmada üstün zekâlı çocuğa sahip ailelerin sergiledikleri anne-baba tutumları ile çocuklarının zekâ düzeyi arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonuçlarında ebeveynlerin tutumları çocuklarının zekâsı ile yakından ilişkili bulunmuş, yapılan regresyon analizinde üstün zekânın en güçlü yordayıcısı olarak "aşırı korumacı ebeveyn tutumu" tespit edilmiştir. Üstün zekâlı çocuk (6yaşında) sahibi olan ebeveynler, demokratik ve koruyucu tutumu benimserken izin verici ve otoriter tutumdan uzak durmaktadırlar (Afat,2013).

Türkiye'de yapılmış ebeveyn tutum ve davranışlarına ilişkin yayınlanmış çalışmalar derlenmiş ve bu tutum ve davranışların çocuk ve gençler üzerindeki gözlenen etkilerini genel olarak incelenmiştir. Ebeveyn tutum ve davranışlarında baskı, disiplin ve aşırı koruyuculuğa karşılık gelen davranışların çocuk ve ergenler üzerindeki etkileri tutarlı olarak olumsuz; demokratik ve kabul edici tutum ve davranışların etkileri ise tutarlı olarak olumlu bulunmuştur. Ele alınan araştırmalarda genel olarak, doğrudan Türkiye'de geliştirilen ölçeklerden ziyade, çeviri ya da uyarlanmış ölçekler kullanılmıştır. Çalışmaların çoğunluğu kesitsel yöntemle yapılmış ve veriler genellikle tek bir kaynaktan (çoğunlukla çocuk ya da ergenden) toplanmıştır. Bulgular, ebeveyn tutum ve davranışlarında kültürel örüntüler dikkate alınarak tartışılmıştır (Sümer, Gündoğdu Aktürk ve Helvacı, 2010).

Ebeveyn tutumlarının cinsiyet, yaş, çalışma durumu, süregelen hastalık durumu, ailenin aylık geliri, eğitim düzeyi ve çocuk sayısına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacı ile araştırma yapılmıştır. Bulgulara göre, cinsiyet, çalışma durumu, aylık gelir, eğitim durumu ve çocuk sayısı değişkenleri açısından ebeveyn tutumları arasında anlamlı farklılaşma

bulunurken; yaş, aile tipi ve süreğen hastalık değişkenlerine göre ebeveyn tutumlarının anlamlı olarak farklılaşmadığı görülmüştür (Aydoğdu ve Dilekmen, 2016).

3. Duygusal Zeka

Zeka deyince insanların aklına ilk olarak sadece bilişsel yetenekleri içeren entelektüel zeka gelmektedir. 1900’lü yıllara kadar zeka kavramı hep bilişsel zeka üzerinden adlandırılmış ve ölçülmüştür. 1900’den 1969’lu yıllara kadar olöan ilk dönemdeki araştırmacılar, zeka ve duyguyu iki farklı alan olarak ele almışlardır (Özer,2013). Bunun getirisi olarak bilişsel zeka için psikolojik testler geliştirmeye odaklanılmıştır. Zekanın farklı yönleri ile ilgili kuramların gelişiminde önemli olan etkenlerden biri, 1983 yılında psikolog Howard Gardner tarafından geliştirilen “Çoklu Zeka Kuramıdır” (Gardner, 1989). Bu kuram ile Gardner (1989), yedi temel yetenek –yedi farklı zekayı (Dilsel Zeka, Matematiksel ve Mantıksal Zeka, Görsel ya da Uzamsal Zeka, İşitsel ya da Müziksel Zeka, BedenselKinestetik Zeka, Kişisel Zeka, Kişilerarası Zeka) tanımlaması ve açıklamasıyla beraber zekaya yaklaşımı belirgin bir biçimde değiştirmiştir. Yapılan bu araştırmalar ve benzerleri sonucunda yeni bir zeka alanı araştırmaya açık hale gelmiştir. Duygusal Zeka.

Literatüre bakıldığında “Emotional İntelligence” sözcüğü kısaltılmış olarak “EI” veya “EQ” (Emotional Quotient) olarak bilinmektedir. Türkçe literatürde karşılığına baktığımızda “Duygusal Zeka” olarak karşımıza çıkmaktadır (İşmen, 2001). Duygusal Zeka terim olarak ilk kez Payne (1988) tarafından ABD’de yazılan Duygular Üzerine Bir Çalışma: Duygusal Zekayı Geliştirmek adlı tez çalışmasında kullanılmıştır. Payne yazdığı bu tezde duygusal zekayı geliştirmeyi amaçlayan bir kılavuz niteliğinde olmasını amaçladığını aktarmıştır. (Tufan, 2011).

Duygusal zeka tanım olarak ise ilk kez 1990 yılında Mayer ve Salovey tarafından yapılmıştır. Mayer ve Salovey, duygusal zekayı “kişinin kendi ve başkalarının duygularını fark etme, duyguları ayırt edebilme ve bunu kişinin düşünmesini ve eylemlerini yönlendirmek için kullanma yeteneği” olarak tanımlamışlardır. Duygusal zekayı bireylerin duyguları değerlendirebilmesi ve ifade edebilmesi, kişinin kendisinin ve ya başkalarının duyguların düzenleyebilmesi ve bu duyguların problem çözümünde etkin bir şekilde kullanılması olarak üç kategoriye ayırmışlardır. (Salovey ve Mayer, 1990). Sonralarında ise duygusal zeka 1995 yılında 10 Goleman’ın yazdığı “Duygusal Zeka” kitabıyla gündeme gelmiştir. Goleman ise

duygusal zekayı “bireylerin başkalarının ve kendi hisselerini tanıması ve bu duyguları yönetebilme yeteneği” olarak ifade etmiştir.

Duygusal zeka ve duygusal zekanın açıklanmasına yardımcı olan 4 duygusal zeka modeline bakacak olursak,

- 1) Mayer ve Salovey’in duygusal zeka kuramına göre duygusal zeka açıklanırken; duyguları anlama, ifade etme ve düzenleme yeteneği olarak tanımlanmaktadır. Duygusal zeka bazı duygusal nitelikleri ifade etmek için kullanılmıştır. Bu nitelikler, empati, duyguları ifade etme ve anlama, mizacını kontrol etme, bağımsızlık, uyum sağlayabilme, beğenilme, kişiler arası sorunları çözme, sebat, sevecenlik, nezaket ve saygıdır (Shapiro, 1998). Mayer ve Salovey’e göre duygusal zekanın 4 boyutu vardır ve bunlar; duyguları algılamak, değerlendirmek ve ifade etmek, düşüncüyü kolaylaştırmak için duyguyu kullanmak, duygularla düşünmek ve anlamak, duyguları yönetmek / düzenlemek olmak üzere sınıflandırılmışlardır.
- 2) Goleman’ın bireysel duygusal zeka modeline göre ise duygusal zeka açıklanırken, bu model Mayer ve Salovey’in modelini temel alarak oluşturulmuştur ve hayatta edinilebilecek her başarı için duygusal zekanın çok önemli bir faktör olduğunu savunmuştur. Bu modeli incelerken 2 yeterlilik alanından bahsedilir; kişisel yeterlilik ve sosyal yeterlilik. Kişisel yeterlilik; öz bilinç, kendini yönetebilme ve motivasyonu içerirken sosyal yeterlilik; empati ve sosyal becerileri kapsamaktadır (Yan, 2008). Goleman duygusal zekanın 5 boyutu olduğundan bahsetmiştir. Bunlar ise; a) Özbilinç: Kendini tanıma, kendi duygularının farkında olma ve doğru değerlendirmedir. Kendine güveni içerir. Bir duyguyu oluşurken fark edebilme, duygusal zekanın temelini oluşturur. b) Duyguları yönetebilme: Kişinin duygularını ve tepkilerini uygun bir şekilde kontrol edebilme yeteneğidir. Duyguları dengeli, uyumlu biçimde ortaya koyabilme, gerektiğinde olumsuz duygular kontrolden çıkmadan onlarla başa çıkabilmedir, duygusal öz denetimi içermektedir. c) Kendini harekete geçirebilme: Kişinin bir amaç doğrultusunda duygularını yönlendirebilmesidir, içsel güdülenmedir. Karşılaşılan engeller ve sorunlar karşısında yılmama yeteneğidir. Duygusal zekâ olarak da duygusal sistemi aracı olarak kullanarak bir işi başlatmak ve bitirmeyi içermektedir. d) Başkalarının duygularını anlayabilme: Kendini başkalarının yerine koyabilme yeteneğidir. Kökeni, “özbilinç”tir. e) İlişkileri yürütebilme: Etkili kişiler

arası ilişkiler kurabilme ve sürdürebilme yeteneğidir. Bu boyut için diğer iki boyut olan duygusal becerinin, özdenetim ve empatinin olgunlaşması gerekir, olarak karşımıza çıkmaktadır (Altunbaş, 2018).

3) Bar-On karma modeline göre duygusal zeka açıklanırken; kişisel ve ruhsal özellikler ön planda tutulmuştur ve bazı insanların duygusal açıdan diğerlerine göre neden iyi olduğunu bazılarının ise neden diğer insanlardan başarılı olduğunu açıklamaya çalıştığı için karma olarak adlandırılmıştır. Bu modele göre duygusal zekanın 5 boyutu ve 15 alt boyutu vardır ve bunlar; 1.boyut: Kişiye dönüşlük; benliğinin farkında olma, öz saygı, girişkenlik, bağımsızlık ve kendini gerçekleştirme, 2.boyut: Kişiler arası; kişiler arası ilişkiler, empati kurabilme, ve sosyal sorumluluk, 3.boyut: Stres yönetimi; gerçeklik testi, problem gözebilme ve esneklik, 4.boyut: Uyumluluk; dürtü kontrolü gerçekleştirebilme ve strese karşı dayanıklı olabilme, 5.boyut: Duygu durumu; iyimser olma ve mutluluk olarak açıklanmaktadır (İşmen, 2001).

4) Cooper ve Sawaf Karma Modeline göre duygusal zeka açıklanırken; hem bilişsel hem de diğer yetenekler dahil edilerek oluşturulmuştur. Birey yaşamındaki duygusal zeka yeteneğine yoğunlaşmalı ve programlar oluşturup onu geliştirmelidir. Bu plan 'Dört Köşe Taşı Model'dir ve buna göre zekanın 4 boyutu vardır. Bunlar; a) Duyguları öğrenmek; Duygusal bilgiye ulaşarak duygusal birikimi sağlamayı içermektedir. Alt boyutları, duygusal dürüstlük, duygusal enerji, duygusal geribildirim, pratik sezgidir. b) Duygusal zindelik; kişilerin güven yetisini geliştirerek duyguları tanıma becerisini belirtmektedir. Açık olabilmeyi ve başkalarıyla geçinebilmeyi içerir. Alt boyutları, özarlık, güven çemberi, yapıcı hoşnutsuzluk, esneklik ve yenilenmedir. c) Duygusal derinlik; kişinin içsel alanlarının farkında olup, bunları toplumun amaçları için kullanmasını, bireyin temel karakterini oluştururken, potansiyelini, bütünlüğünü ve amacının gelişmesine yardımcı olan bir araç olarak ele alınmaktadır. Alt boyutları, özgün potansiyel ve amaç, adanmışlık, dürüstlüğü yaşamaktır. d) Duygusal simya; fırsatları hissetmek ve geleceği yaratmak; önsezisel yeniliği, durumsal değişimi ve akıcı zekayı içeren bir karışım simya üretmeyi içermektedir. Kişilerin yaratıcılık potansiyelini arttıran özelliğine yoğunlaşmaktadır. Alt boyutları, sezgisel akış,

düşünsel zaman değişimi ve fırsatı sezinlemek, geleceği yaratmaktır, olarak açıklanmaktadır (Altunbaş, 2018).

Duygusal zekanın önemi gün geçtikçe daha çok farkedilmekte iş yerlerinde duygusal zekası yüksek olan insanlara olan ihtiyaç duyulmaktadır. Duygusal zeka bilişsel zeka kadar önemli görülmeğe başlanmaktadır. Henüz güvenilirliği ve geçerliliği olan bir duygusal zeka puanını ölçme testi olmasa da ileri de bilişsel zeka testleri gibi geliştirileceğini umuyoruz.

3.1.Duygusal Zeka İle İlgili Araştırmalar

Literatür incelendiğinde duygusal zekaya yönelik farklı araştırmaların olduğu görülmüştür.

Kansu (2007) tarafından yayınlanan makalede aile ilişkisi ve duygusal zekaya yer verilmiştir. Bu çalışmada duygusal zekanın temellerinin atılmasında ve gelişim sürecinde ailenin rolünün olduğu belirtilmektedir. Çocukların duygusal ihtiyaçlarını görmezden gelen ebeveynlerin davranış biçimlerinin çocuklarının duygusal zeka gelişiminin yanı sıra zihinsel gelişimlerinin de yetersiz olmasına yol açtığını belirtilmiştir. (Kansu,2007 akt;Yücel Orçun, D. 2020)

Erol (2004) tarafından yapılan,365 üstün yetenekli öğrencinin örneklem olarak seçildiği araştırmada duygusal zeka ile benlik saygısı arasında pozitif bir ilişki olduğu görülmüştür. Bu durumda duygusal zekası yüksek olan öğrencilerin benlik saygılarının da yüksek olduğu ve yüksek düzeyde benlik saygısına sahip olan kişilerin duygu yönetimi bakımından daha başarılı olduğu, empati geliştirebildiği ve kendini yönetme noktasında daha başarılı olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Dicle (2006) tarafından yapılan araştırmada ise duygusal zeka ile sosyal beceri düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Sosyal becerisi yüksek olan kişilerin duygusal zekalarının da yüksek olduğu görülmüştür. Herhangi bir kulübe üye olan kişilerin, sosyal faaliyetlere aktif katılım sağlayan kişilerin bu davranışlarının sosyal beceri düzeylerini arttırdığı bu sayede duygusal zekalarının da geliştiği görülmüştür.

Özbiçer (2008) tarafından yapılan çalışmada ise Duygusal Zekayı Geliştirme Programı ile lise öğrencilerinin duygusal zekalarının geliştirilmesi hedeflenmiştir. Yapılan program ile öğrencilerin farkındalıklarının arttığını, eskisine kıyasla daha esnek düşünce yapısına sahip

olduklarını, öğrendikleri becerileri günlük hayatlarında kullandıkları, streslerini yönetebildiklerini, duyguları daha iyi tanıdıkları, empati yeteneklerinin geliştiğini ve tecrübe sahibi olduklarını belirtmişlerdir. Bu çalışma ışığında duygusal zekanın geliştirilebilir bir kavram olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Şimşek (2006) tarafından yapılan araştırmada ise beş duygusal zeka alt boyutu ile (kişinin kendinin farkında olması, kişinin duygularının farkında olması, sosyal beceri, kişinin duygularını yönetmesi ve empati) üç anababa tutumu boyutu (demokratik, korumacı ve otoriter) arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Anne baba tutumlarının demokratikleştikçe kişinin öz-farkındalığı, duygularının farkındalığı, sosyal becerileri ve empati kurma becerisinin de arttığı görülmüştür. Ayrıca araştırmaya göre anne baba tutumlarında otoriterlik arttıkça, kişinin duygularını yönetme derecesi dışındaki duygusal zeka boyutlarında düşmeler yaşandığı belirtilmiştir. Demokratik ailelerin, çocuklarıyla etkileşimde bulunarak sıcak ve ilgili davranmaları, ayrı bir kişilik geliştirmelerine olanak sağlamaları ve çocukların duygu ve görüşlerine saygı duymaları demokratik anne baba tutumlarıyla duygusal zekâ alt boyutları arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmasına neden olmuş olabileceği düşünülmüştür.

Akkan (2010) yılında yapmış olduğu tez çalışmasında orta öğretim dönemindeki öğrencilerin duygusal zekâ ve yaratıcılık düzeylerinin yaşam doyumlarını yordama gücünü incelemiştir. Tokat ilinde gerçekleştirilen bu çalışmada 106 kız, 119 erkek öğrenci ile çalışılmıştır. Yaratıcılık ve yaşam doyumunu arasındaki ilişkide cinsiyet belirleyici bir faktör olarak bulunmazken duygusal zekanın alt boyutlarından iyimserlik ve duygulardan faydalanma düzeyleri arasında kızlar lehine farklılık bulunmuştur.

Üst gelir grubu öğrencilerin alt gelir grubundan iyimserlik ve duyguların ifadesi açısından daha yüksek puanlar aldığı bu çalışmada ifade edilmiştir. Ayrıca bu öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun (%95,6) üst ve orta gelir grubuna ait ailelerin çocukları olduğu görülmektedir. Bu bilginin daha önce yapılan çalışmalarla desteklendiği belirtilmiştir.

Doğum sırası yaratıcılık ve yaşam doyumunu düzeyinde anlamlı bir fark yaratmazken duygusal zekanın iyimserlik alt boyutu üzerinde ilk çocuklar lehine anlamlı fark bulunmuştur. Algılanan ebeveyn tutumlarını da inceleyen Akkan (2010), yaratıcılık düzeyleri ile ebeveyn tutumları arasında fark bulamazken duygusal zekâ düzeyi ve yaşam doyumunu ile ebeveyn tutumları arasında bir ilişki olduğunu bulgulamıştır. Araştırmasına göre koruyucu tutuma sahip ebeveynlerin çocukları duygulardan faydalanma duygusal zekâ alt boyutunda demokratik tutuma sahip ailelerin çocuklarından daha yüksek puanlar almışlardır. Diğer

araştırma sonuçlarından daha farklı olan bu bulgu çalışmacı tarafından düşündürücü bir sonuç olarak nitelendirilmiştir.

Akkan (2010) çalışmasında ayrıca ailede yaşayan birey sayısı, ebeveynlerin birlikte olup olmaması, en uzun süre yaşadıkları yerleşim yeri, ebeveynlerin eğitim düzeyi hakkında da ele alınan değişkenler açısından ilişkiye bakmıştır.

Köse (2020) tarafından yapılan çalışmada ise ergenlerde anne baba tutumlarının duygusal zekâ ve karar verme stilleri üzerine etkisinin incelenmiştir. Bu çalışmada ergenlerde algılanan anne baba tutumlarından demokratik anne baba tutumu ile duygusal zekâ arasında pozitif yönde bir ilişkinin olduğu, ergenlerde algılanan anne baba tutumlarından otoriter anne baba tutumu ile duygusal zekâ arasında negatif yönde bir ilişkinin olduğu, ergenlerde algılanan anne baba tutumlarından koruyucu- istekçi anne baba tutumu ile duygusal zekâ arasında negatif yönde bir ilişkinin olduğu saptanmıştır. Bu durum anne baba tutumlarının duygusal zeka ile ilişkili olduğu sonucunu doğurmaktadır. Elde edilen bilgiler ışığında demokratik tutumu sergileyen ailelerin, çocuklarının duygusal zekâ düzeylerini olumlu etkilediği; otoriter ve koruyucu- istekçi tutumu sergileyen ailelerin, çocuklarının duygusal zekâ düzeylerini olumsuz etkilediği söylenebilir.

Bozdemir ve Gündüz (2016) makalesinde koruyucu-istekçi anne baba tutumuna sahip ailelerin en temel özelliğinin, çocuğun tek başına karşılayabileceği ihtiyaçlarını bile anne babanın üstlenmesi ve çocuğa bu yönde herhangi bir sorumluluk vermemeleri olduğu söylemiş ve çocuklarına gereğinden fazla kontrol ve özen göstererek, ihtiyaçtan az iletişim kurmaları, fiziksel ihtiyaçların giderilmesi ön planda olup, duyguların, düşüncelerin ikinci plana atılması, bu tutuma sahip ailelerde yetişmiş öğrencilerin duygusal zekâlarının düşük olmasını açıkladığını belirtmiştir. Şimşek (2006)ve Kırtıl (2009)'ın araştırma bulguları da bu çalışmayı desteklemektedir.

Tüm bu araştırmalar ışığında, ülkemizde ve dünyada duygusal zeka kavramının farklı değişkenlerle ilişkisine rastlanan pek çok araştırma olduğu söylenebilir.

Araştırmanın Amacı:

Bu araştırmanın amacı üstün yetenekli öğrencilerin duygusal zeka düzeylerini ve algıladıkları anne ve baba tutumlarını incelemek, duygusal zeka ve anne baba tutumları arasındaki ilişkileri ortaya koymaktır. Bu kapsamda Tekirdağ ve Çorlu Bilim ve Sanat Merkez’inde eğitim alan ortaokul öğrencilerinden toplanan veriler cinsiyet, yaş, gelir durumu, anne ve babanın beraberlik durumu ve anne ve babanın eğitim durumu gibi değişkenler açısından incelenmiştir. Bu çalışmada yanıt aranan araştırma soruları aşağıdaki gibidir:

1. Üstün yetenekli öğrencilerin duygusal zeka puanları sosyo-demografik değişkenlere göre değişmekte midir?
2. Üstün yetenekli öğrencilerin algıladıkları anne ve baba tutumları sosyo-demografik değişkenlere göre değişmekte midir?
3. Üstün yetenekli öğrencilerin algıladıkları anne ve baba tutumları duygusal zekaları üzerinde etkili midir?

YÖNTEM

Araştırma Grubu:

Araştırma grubu örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi ile oluşturulmuştur. Araştırmaya Tekirdağ Bilim ve Sanat Merkezi ile Çorlu Bilim ve Sanat Merkezinde eğitim almakta olan 132 ortaokul öğrencisi katılmıştır. Araştırma katılımcılarına ait betimsel istatistikler bulgular bölümünde yer almaktadır.

Veri Toplama Aracı

Bu bölümde araştırmada kullanılan veri toplama araçları ile ilgili bilgi verilecektir. Araştırmada Küçükkaragöz ve Kocabaş(2012) tarafından geliştirilen Çocuklar İçin Duygusal Zeka Ölçeği, Yılmaz(2000) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Anne ve Baba Tutum Ölçeği ve araştırmacılar tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından geliştirilen kişisel bilgi formunda öğrencilerin cinsiyeti, yaşı, ailelerinin gelir durumu, anne ve babalarının birlikte/ayrı olma durumu, kardeş sayısı ve anne-baba eğitim durumunu belirlemeyi sağlayan sorular bulunmaktadır.

Çocuklar İçin Duygusal Zeka Ölçeği: Bu çalışmada ilköğretim öğrencilerinin duygusal zeka düzeylerini belirlemek için Küçükkaragöz ve Kocabaş (2012) tarafından geliştirilen “Çocuklar için Duygusal Zeka Ölçeği” toplam 18 maddeden oluşan ölçek kullanılmıştır. Ölçek maddeleri 4'lü likert tipindedir. Ölçekte yer alan 4, 7, 12 ve 14. maddeler tam tersi şeklinde puanlanmıştır.

Ölçek, 4 alt boyut ve 18 maddeden oluşmaktadır. Ölçekteki 8,11,16,18.maddeler duygusal farkındalık alt boyutunu, 1,2,3,5,9,10.maddeler empati alt boyutunu, 6,13,15,17.maddeler motivasyon alt boyutunu, 4,7,12,14.maddeler duyguları yönetme(atılgnalık) alt boyutunu oluşturmaktadır. 18 maddelik ÇDZÖ'nin alpha güvenirlik katsayısı 0,72 olarak saptanmıştır. Alt ölçeklerin alpha güvenirlik sonuçlarından duyguları yönetme(atılgnalık): 0,84; empati: 0,72; duygusal farkındalık: 0,60; motivasyon: 0,59 olarak belirlenmiştir.

Anne-Baba Tutum Ölçeği: Anne Baba Tutum Ölçeği (Parenting Style Inventory, PSI)”, çocukların anne babalarının tutumlarını algılayışları arasındaki farklılıkları değerlendirmek amacıyla Lamborn ve arkadaşları (1991) tarafından kullanılmıştır. Ülkemizde geçerlik ve güvenirlik çalışması Yılmaz (2000) tarafından yapılmıştır. Kabul /ilgi, psikolojik özerklik ve denetleme/kontrol olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekten toplam puan elde edilmemektedir. Ölçeğin 19. maddeye kadar olan tek numaralı 9 maddesinin toplamı kabul/ilgi boyutunu oluşturmaktadır ve maddeler aynı şekilde puanlanmaktadır. Bu alt boyuttan elde edilen puanın yüksek olması anne babanın ilgi ve şefkat düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Çift numaralı maddeler ise psikolojik özerklik boyutunu oluşturur ve bu maddeler ters puanlanmaktadır sadece 12. madde aynı şekilde puanlanmaktadır. Bu alt boyutta anne babanın çocuğuna özerklik tanıma derecesi tutum ölçülmektedir. Maddeler ifadenin davranışa uygunluğu açısından anne baba tutumu benziyorsa(4), biraz benziyorsa (3), benzemiyorsa (2), hiç benzemiyorsa (1) şeklinde cevaplandırılır.

19 ile 26. Soruların toplam puanı denetleme boyutunu oluşturmaktadır. Sorular 1 ile 7 arasında puan almaktadır. Eğer cevap, hayır ise 7 puan verilir, istediğim saate kadar 1 olarak puanlanır. 21. ile 26. maddeler ise 1 ile 3 arasında puan üzerinden hesaplanır. Hiç çaba göstermez (1) , çok az çaba gösterir (2) ve çok çaba gösterir (3) puan almaktadır. Bu boyuttan alınan yüksek puan denetlemenin yüksek olduğunu göstermektedir.

Ölçeğin test-tekrar test ve iç-tutarlılık güvenilirliğine ilköğretim, lise ve üniversite grupları ile bakılmıştır. Her bir alt boyut ve üç grup için güvenirlik katsayılarının .60 ile .93 arasında değiştiği bulunmuştur (Yılmaz, 2000).

Uygulama

Araştırmanın amacının açıklandığı ve araştırma ölçeklerinin yer aldığı dosya öğrencilere online ortamda iletilmiştir. Katılımcılardan gönderilen formu belirli bir tarihe kadar doldurarak geri göndermeleri istenmiştir. Katılımcılara Çorlu Rehberlik ve Araştırma Merkezi tarafından oluşturulan formun Tekirdağ Bilim ve Sanat Merkezi ve Çorlu Bilim ve Sanat Merkezi yöneticilerini ulaştırılması yoluyla ulaşılmıştır. Uygulama ile ilgili gerekli izinler alınmıştır. Uygulama Haziran 2021 döneminde gerçekleştirilmiştir.

Araştırma Modeli

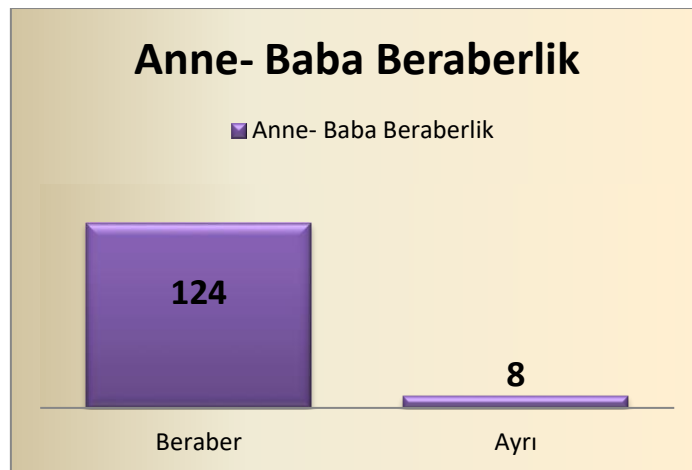
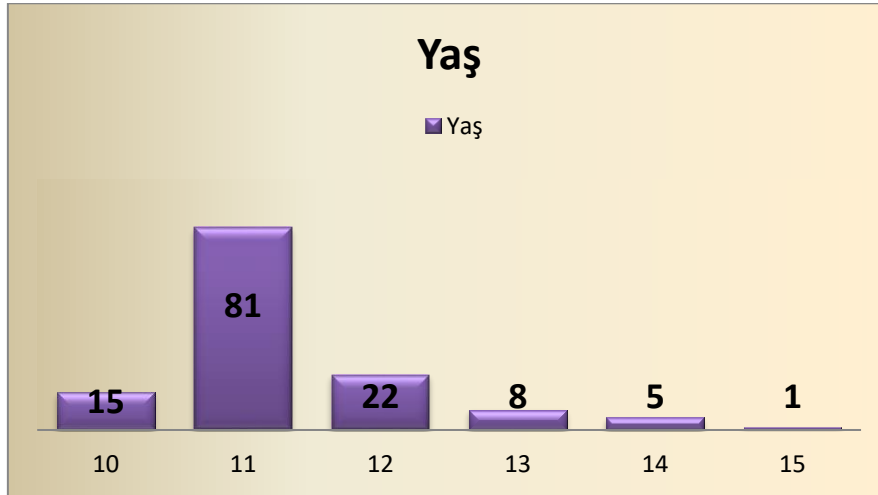
Araştırma hali hazırda var olan bir durumu ortaya koymaya çalışan betimsel bir çalışmadır. Araştırmada betimsel araştırma modellerinden biri olan kesitsel tarama modeli kullanılmıştır. Kesitsel tarama araştırmalarında betimlenecek değişkenlerin özelliklerine uygun olarak bir seferde ölçüm yapılır (Büyüköztürk, 2008).

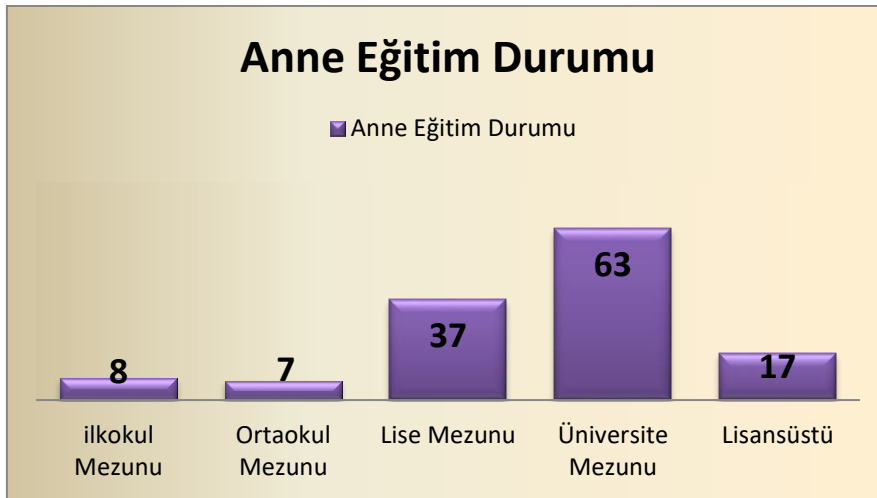
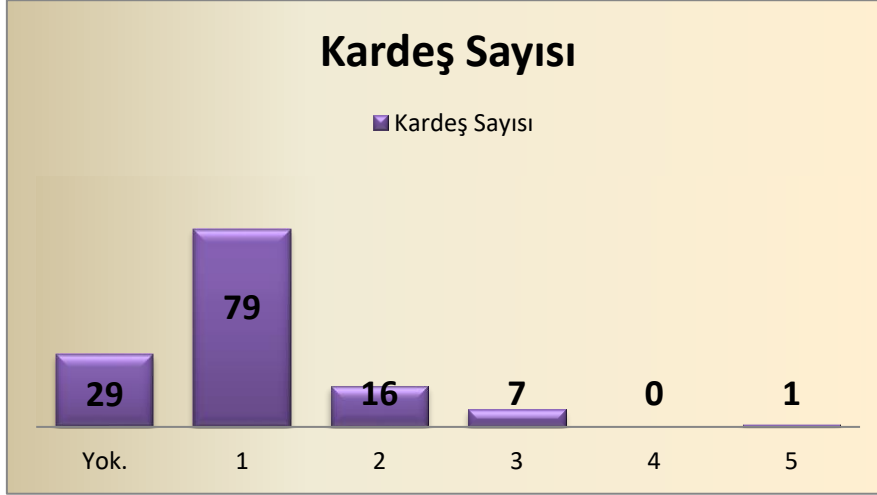
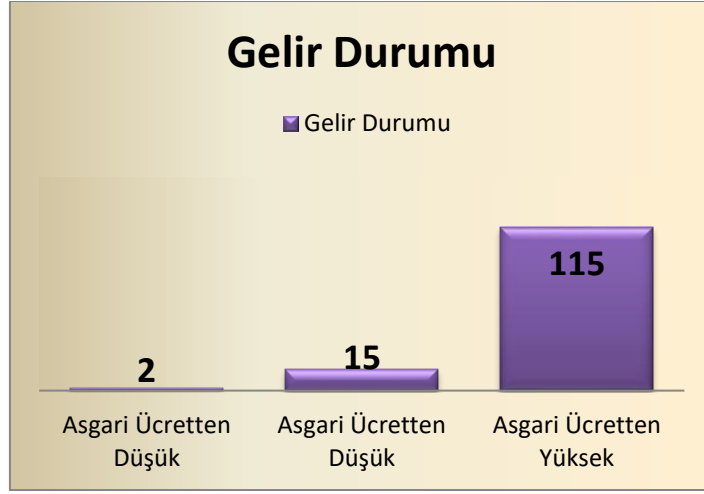
Verilerin Çözümlemesi

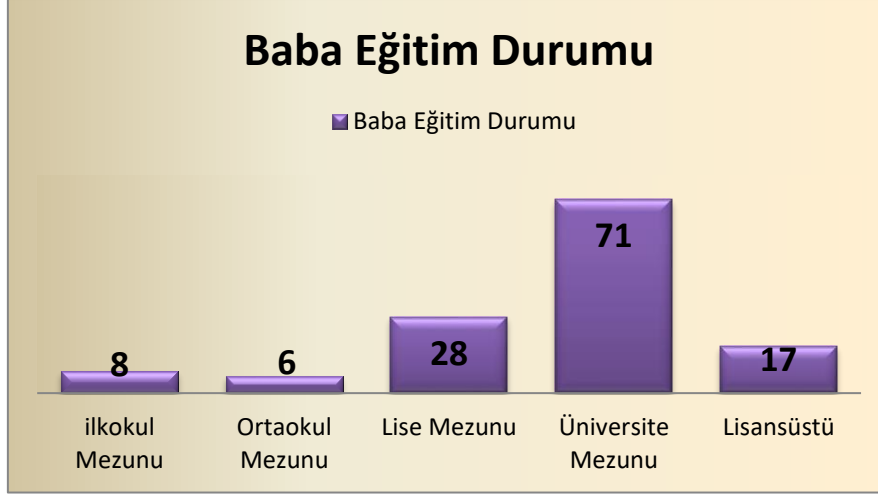
Niceliksel verilerin karşılaştırılmasında veri dağılımının değişkenlerde ya da değişkenlere ait alt kategorilerde normal çıkmadığı durumlarda iki kategorili değişkenlerde Mann-Whitney U testi, çok kategorili değişkenlerde ise Kruskal Wallis analizleri kullanılmıştır. Verilerin normal dağıldığı durumlarda One-Way ANOVA analizi kullanılmış farklılığın kaynağının araştırıldığı durumlarda varyansların homojenliği şartına uygun olan post-hoc analizlerine gidilmiştir. Sınıflandırma ölçeği düzeyinde verilerin yer aldığı maddelerde ise Ki-Kare analizi uygulanmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkiyi hesaplamak amacıyla Spearman-Brown korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Veriler analiz edilmeden önce ölçeklerin iç tutarlılığının hesaplanması amacıyla Cronbach Alfa katsayısı hesaplanmıştır. Verilerin analiz edilmesinde anlamlılık düzeyi en az 0.05 olarak benimsenmiştir. Araştırmanın verileri SPSS paket programı ile analiz edilmiştir.

BULGULAR

Araştırmaya katılan öğrencilere ait betimsel istatistikler aşağıda yer almaktadır.

Araştırmada toplanan veriler Tekirdağ ilinde bulunan Bilim ve Sanat Merkezlerine devam etmekte olan 132 ortaokul öğrencisinden elde edilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin 63'ü kız, 69'u erkektir. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş dağılımları incelendiğinde en büyük grubu 80 öğrenciyle (%60,6) 11 yaşındaki öğrencilerin oluşturduğu bunu sırasıyla 22 öğrenci (%16,7) ile 12 yaş grubunun ve 15 (%11,4) öğrenciyle 10 yaş grubunun takip ettiği görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne ve babalarının beraberlik durumu incelendiğinde 124 öğrencinin ailesinin birlikte olduğu 8 öğrencinin ise anne ve babasının ayrı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin gelir durumları incelendiğinde öğrencilerin %87,1'inin asgari ücretin üzerinde gelire sahip olduğu bunu %11,4 ile asgari ücret düzeyinde gelirin takip ettiği görülmüştür.

Araştırmada elde edilen bir diğer bulgu ise üstün yetenekli öğrencilerin kardeş sayısıdır. Buna göre öğrencilerin 79'unun bir kardeşi vardır. 29 öğrenci kardeşi olmadığını belirtmiştir. Yalnızca bir öğrencinin 5 kardeşi bulunmaktadır. Araştırmamıza katılan üstün yetenekli öğrencilerin çoğunluğunun çok kardeşli ailelerden olmadıkları anlaşılmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne ve babalarının eğitim durumları incelendiğinde öğrencilerin velilerinin en az ilkokul mezunu oldukları görülmektedir. Hem anne hem de babaların eğitim durumunun büyük çoğunluğunu üniversite mezuniyeti oluşturmaktadır. Bunu sırasıyla lise ve lisansüstü eğitim takip etmektedir.

İç Tutarlılık Analizi Sonuçları

Araştırmada kullanılan Çocuklar İçin Duygusal Zeka Ölçeği ve Anne-Baba Tutumları Ölçeği'nin iç tutarlılığının belirlenmesi amacıyla Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Analiz sonuçları Duygusal Zeka ölçeği alt boyut katsayılarının .581 ile .825 arasında değiştiğini Anne ve Baba Tutum Ölçeği alt boyutlarının ise .387 ile .751 arasında değiştiğini ortaya koymuştur. Hesaplanan iç tutarlılık katsayılarının bazı alt boyutlarda yüksek ve kabul edilebilir aralıkta olmasına karşın bazı alt boyutlarda düşük olduğu bulunmuştur. Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışmalarında elde edilen verilerden daha düşük olmasının araştırma grubunun özellikleriyle bağlantılı olabileceği düşünülmektedir.

1. Duygusal Zeka İle İlgili Bulgular

Duygusal Zeka Ölçeği Puanlarının Betimsel İstatistikleri

Alt Boyut	N	Ortalama	Standart Sapma
Duygusal farkındalık	132	13,37	1,91
Empati	132	17,94	3,14
Motivasyon	132	13,60	1,93
Duyguları Yönetme	132	11,93	2,80
Duygusal Zeka	132	56,86	6,74

Üstün yetenekli öğrencilerin duygusal zeka ölçeğinde aldıkları puanlar incelendiğinde, duygusal farkındalık alt ölçeği için öğrencilerin puan ortalaması 13.37, empati alt ölçeği için 17.94, motivasyon alt ölçeği için 13.60 ve duyguları yönetme alt boyutu için 11.93 olarak tespit edilmiştir. Duygusal zeka toplam puanları incelendiğinde ise ortalamanın 56.86 olduğu bulunmuştur. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan düşünüldüğünde öğrencilerin duygusal zeka düzeylerinin oldukça yüksek olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre duygusal zeka toplam puanının ve alt ölçek puanlarının karşılaştırılmasında dağılımın normallik varsayımını karşılamaması nedeniyle Mann Whitney-U analizi kullanılmıştır.

Duygusal Farkındalık Alt Ölçeği Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması Analiz Sonuçları

Ölçek	Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Duygusal farkındalık	Kız	63	73,27	4616,00	1747,00	,049
	Erkek	69	60,32	4162,00		

Empati Alt Ölçeği Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması Analiz Sonuçları

Ölçek	Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Empati	Kız	63	78,51	4946,00	1417,000	,001
	Erkek	69	55,54	3832,00		

Motivasyon Alt Ölçeği Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması Analiz Sonuçları

Ölçek	Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Motivasyon	Kız	63	72,74	4582,50	1780,500	,069
	Erkek	69	60,80	4195,50		

Duyguları Yönetme Alt Ölçeği Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması Analiz Sonuçları

Ölçek	Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Duyguları yönetme	Kız	63	72,10	4542,00	1821,000	,104
	Erkek	69	61,39	4236,00		

Duygusal Zeka Toplam Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması Analiz Sonuçları

Ölçek	Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Duygusal Zeka Toplam	Kız	63	78,13	4922,50	1440,500	,001
	Erkek	69	55,88	3855,50		

Duygusal zeka ölçeklerinden alınan puanlar cinsiyete göre karşılaştırıldığında empati puanlarının ve duygusal zeka toplam puanının farklılaştığı görülmektedir. Buna göre kız öğrencilerin empati ve duygusal zeka toplam puanları erkek öğrencilerden yüksektir ve bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < .05$). Duygusal zekanın alt boyutları olan duygusal farkındalık, motivasyon ve duyguları yönetme alt boyutlarında ise anlamlı farklılaşmaya rastlanmamıştır.

Araştırmada elde edilen sosyoekonomik değişkenlerle duygusal zeka puanları arasındaki ilişkiler incelendiğinde duygusal zekanın anne ve babanın boşanmış olup olmamasına, yaşa, gelir durumuna ve öğrencinin kardeş sayısına göre anlamlı olarak farklılaşma göstermediği bulunmuştur.

Duygusal zekanın anne ve babanın eğitim durumuna göre farklılaşması incelendiğinde duygusal zekanın empati ve motivasyon alt boyutlarının annenin eğitim durumuna göre farklılaştığı görülmektedir. Motivasyon alt boyutundaki farklılığın anlaşılması amacıyla uygulanan Kruskal-Wallis Testi analiz sonuçları aşağıda yer almaktadır.

*Motivasyon Alt Ölçeği Puanlarının Annenin Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması
Analiz Sonuçları*

Grup	N	Sıra Ortalamaları	sd	X ²	P	Fark
İlkokul Mezunu	8	91,63	4	10.83	.028	İlkokul> Lise Lisansüstü> Lise
Ortaokul Mezunu	7	63,79				
Lise Mezunu	37	53,58				
Üniversite Mezunu	63	66,99				
Lisansüstü	17	82,09				

Kruskal Wallis analiz sonuçlarında yer alan anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında yer aldığı araştırılması için Mann-Whitney U analizine başvurulmuştur. Yapılan analiz sonucunda annesi ilkökul mezunu ve lisansüstü mezunu olan öğrencilerin motivasyon alt ölçeği puanlarının annesi lise mezunu olan öğrencilerden anlamlı olarak yüksek olduğu bulunmuştur.

Ölçeğin empati puanlarının anne eğitim durumuna göre normal dağılım gösterdiği test edilmiştir. Empati alt boyutundaki farklılığın anlaşılması amacıyla uygulanan One-Way ANOVA analiz sonuçları aşağıda yer almaktadır.

Empati Alt Ölçeği Puanlarının Annenin Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması ANOVA Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplararası	116,923	4	29,231	3,152	,017	İlkokul>Lise
Gruplarıçi	1177,706	127	9,273			
Toplam	1294,629	131				

Uygulanan ANOVA analizi sonucunda farkın kaynağını bulmak amacıyla Tamhane post-hoc analizi uygulanmıştır. Analiz sonuçları annesi ilkökul mezunu olan öğrencilerin empati puanlarının lise mezunu olan öğrencilerin puanlarından daha yüksek olduğu göstermektedir.

Baba eğitim durumunun öğrencilerin duygusal zeka puanlarına etkisi incelediğinde duygusal zeka toplam puanı ve alt boyutlarında anlamlı bir fark oluşturmadığı bulunmuştur.

2. Anne Baba Tutumu İle İlgili Bulgular

Anne Baba Tutumu Alt Ölçeklerinin Betimsel İstatistikleri

Alt Boyut	N	Ortalama	Standart Sapma
Kabul/İlgi	132	31,4318	2,58355
Psikolojik Özerklik	132	25,6667	4,96040
Kontrol/Denetleme	132	29,4091	3,38374

Anne Baba Tutumlarına Ait Betimsel İstatistikler

Tutum	N	Yüzde
İhmalkar tutum	45	34,1
Demokratik tutum	32	24,2
Otoriter tutum	20	15,2
İzin verici/Hoşgörülü tutum	35	26,5

Üstün yetenekli öğrencilerin anne baba tutumu alt ölçeklerine ait ortalama puanları kabul alt ölçeği için 31.43 psikolojik özerklik alt ölçeği için 25.66 ve kontrol alt ölçeği için 29.4 olarak bulunmuştur. Ölçekten alınan puan ortalamaları incelendiğinde anne ve babaların çocuklarına ilgi gösteren bir tutum içinde oldukları söylenebilir. Öğrenciler anne ve babaların kontrolünü yüksek olarak algılayarak anne ve babaları tarafından tanınan özgürlüğü aynı oranda yüksek bulmamaktadır.

Öğrencilerin gözünden ebeveynlerin sergiledikleri tutumları incelemek amacıyla Yılmaz(2000)'in araştırma raporunda belirttiği yöntem kullanılmıştır. Buna göre kabul boyutu ve kontrol boyutu puanlarının ortancaları hesaplanmaktadır. Her iki alt boyutta ortancanın üzerinde kalan ailelerin tutumları demokratik, altında kalanların tutumları ise ihmalkar olarak belirlenmektedir. Kabul boyutunda ortancanın üzerinde puana sahip olan ancak denetleme boyutunda ortancanın altında kalan ailelerin tutumları izin verici, kabul puan ortalaması düşük denetleme ortalaması yüksek ailelerin tutumları ise otoriter olarak belirlenmektedir. Dolayısıyla öğrencilerin algıladıkları aile tutumları doğrudan spesifik olarak sınıflanmamakta, gruba göre belirlenmektedir.

Öğrencilerin algıladıkları anne baba tutumları incelendiğinde %34.1'lik çoğunluğun ailesini ihmalkar olarak algıladıkları görülmektedir. Bu durum öğrencilerin yeteneklerine aşırı güvenen ailelerin çocuklarına yüksek güven duygusu ile yaklaşmaları sonucunda ortaya çıkmış olabilir. İhmalkar tutumu %26.5 ile izin verici/hoşgörülü tutumun izlediği devamında ise %24.2 ile demokratik tutumun geldiği görülmüştür. Öğrencilerin ailelerinde en az sıklıkla rastlanan tutum ise otoriter tutumdur. Üstün yetenekli öğrencilerin ailelerinin çoğunlukla daha izin verici ve hoşgörülü davrandıkları, daha az denetleme ve kontrol gösterdikleri söylenebilir.

Üstün yetenekli öğrencilerin algıladıkları anne ve baba tutumu alt ölçek puanlarının öğrencinin cinsiyetine ve anne babalarının beraber/ayrı olma durumlarına göre farklılaşmadığı

tespit edilmiştir. Alt boyut puanlarının yaşa göre anlamlı bir farklılık gösterme durumu Kruskal-Wallis analizi ile incelendiğinde kontrol/denetleme alt boyutu puanlarının yaşa göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Anlamlı farkın hangi yaş grupları arasında olduğunun anlaşılması için yapılan post-hoc analizi sonucunda 11 yaş grubunda olan öğrencilerin 13 yaşında olanlara göre daha fazla anne baba kontrolüne maruz kaldığı bulunmuştur. Daha büyük yaş gruplarında kontrolün azalması beklenen bir durumdur.

Kontrol-Denetleme Alt Ölçeği Puanlarının Yaşa Göre Karşılaştırılması Analiz Sonuçları

Grup	N	Sıra Ortalamaları	sd	X ²	p	Fark
10,00	15	65,97	4	13,97	.016	11yaş>13yaş
11,00	81	74,16				
12,00	22	56,09				
13,00	8	40,44				
14,00	5	44,20				
15,00	1	3,00				

Anne ve baba tutumu ölçeği alt boyut puanlarının sosyo-demografik değişkenlere göre farklılık gösterme durumu incelendiğinde puanların öğrenci ailesinin gelir düzeyine, kardeş sayısına ve anne-baba eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği gözlenmiştir.

Yapılan analizler sonucunda anne baba tutum türlerinin(demokratik-ihmkar-otoriter-izin verici) cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Kardeş sayısı ile anne baba tutumlarının karşılaştırılması amacıyla uygulanan ki kare analizi sonucu elde edilen bulgular aşağıda sunulmaktadır.

Anne Baba Tutumlarının Kardeş Sayısına Göre Karşılaştırılması Ki Kare Analiz Sonuçları

Tutum	Kardeşim Yok	1 Kardeş	2 Kardeş	3 Kardeş	5 Kardeş
İhmalkar tutum	8 17,8%	27 60,0%	6 13,3%	3 6,7%	1 2,2%
Demokratik tutum	8 25,0%	21 65,6%	2 6,2%	1 3,1%	0 0,0%
Otoriter tutum	7 35,0%	10 50,0%	3 15,0%	0 0,0%	0 0,0%
İzin verici/Hoşgörülü tutum	6 17,1%	21 60,0%	5 14,3%	3 8,6%	0 0,0%

Yukarıda yer alan tablo incelendiğinde kardeş sayısı arttıkça anne ve baba tutumlarında denetlemenin azaldığını gözlemliyoruz. Ancak bu durum istatistiksel olarak anlamlı değildir. Ayrıca yapılan analiz sonuçlarına göre ailenin gelir durumu aile tutumunda değişim oluşturmamaktadır. Anne baba tutumlarının anne eğitim durumuna göre farklılaştığı gözlenmiştir. Aşağıda yer alan tabloda görülebileceği gibi üniversite mezunu olan anneler diğer annelerden daha fazla ihmalkar tutum sergilemektedirler bununla birlikte farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur. Bu durum üniversite eğitim seviyesinde olan ailelerin çocuklarına daha fazla özgürlük tanıdığı olarak yorumlanabileceği gibi daha hassas davranışlar gösterilmesi gerektiğini de düşündürebilir.

Anne Baba Tutumlarının Anne Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması Ki Kare Analiz Sonuçları

Tutum	İlkokul Mezunu	Ortaokul Mezunu	Lise Mezunu	Üniversite Mezunu	Lisansüstü
İhmalkar tutum	3 6,7%	2 4,4%	14 31,1%	23 51,1%	3 6,7%
Demokratik tutum	2 6,2%	0 0,0%	9 28,1%	18 56,2%	3 9,4%

Otoriter tutum	2 10,0%	1 5,0%	5 25,0%	5 25,0%	7 35,0%
İzin verici/Hoşgörülü tutum	1 2,9%	4 11,4%	9 25,7%	17 48,6%	4 11,4%

3. Anne Baba Tutumu ve Duygusal Zeka Arasındaki İlişkiler

Duygusal zeka toplam puanı ile anne baba tutumunun kabul ve psikolojik özerklik alt boyutu puanları arasında düşük düzeyde pozitif yönde ilişki olduğu görülmüştür ve bu ilişkiler istatistiksel olarak anlamlıdır. Duygusal zeka toplam puanı ile kontrol alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

Duygusal Zeka Ölçeği Toplam Puanı ile Anne Baba Tutumları Ölçeği Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon İlişkisi

Değişken	N	r	p
Duygusal Zeka Kabul	132	,215	,013
Duygusal Zeka Psikolojik Özerklik	132	,234	,007

Duygusal zekanın alt boyutları ve anne baba tutumunun kabul alt boyutu arasındaki ilişkiler incelendiğinde motivasyon alt boyutu ile anne baba tutumu kabul ve kontrol alt boyutu arasında düşük düzeyde pozitif yönde ilişkiler olduğu görülmüştür. Bu durum öğrenciler aileleri tarafından kabul ve ilgi gördüğünde başkalarının duygularını anlamaya daha istekli olduklarını ifade etmektedir. Anne baba tutumunun psikolojik özerklik alt boyutu ile duygusal zekanın duyguları yönetme alt boyutu arasında düşük düzeyde anlamlı ilişkiler olduğu bulunmuştur. Buna göre aileleri tarafından kendi kararlarını vermesi konusunda özgürlük tanınan çocukların duygularını daha iyi yönetebildiğini ve duygu düzenleme konusunda daha başarılı olduklarını ortaya koymaktadır. Korelasyonlar incelendiğinde elde edilen diğer bir bulgu ise ailenin çocuğunu kontrolü arttıkça çocuğun duyguları anlamaya ve duygulara yönelik ilgi gösterme derecesi artmaktadır. Dolayısıyla çocuklar başkalarının duygularını daha dikkatli bir şekilde gözlemektedir.

Duygusal Zeka Ölçeği Alt Boyutları ile Anne Baba Tutumları Ölçeği Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon İlişkisi

Değişken	N	r	p
Motivasyon Kabul-ilgi	132	,241	,005
Motivasyon Kontrol-denetleme	132	,182	,037
Duyguları Yönetme Psikolojik Özerklik	132	,365	,000

Duygusal zeka ve anne baba tutumları arasındaki ilişkide yapılan ANOVA analizi sonucunda anne baba tutumlarının duygusal zeka üzerinde farklılaşmaya neden olmadığı bulunmuştur. Anne baba tutumları çocuğun kişiliği ve karakteri üzerinde etkili olduğu bilinen bir değişkendir. Ancak duygusal zeka araştırmamızda ele almadığımız daha başka değişkenlerle daha iyi açıklanıyor gibi görünmektedir.

Duygusal Zeka Ölçeği ile Anne Baba Tutumlarının Karşılaştırılması ANOVA Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	141,705	3	47,235	1,039	,378
Gruplarıçi	5817,840	128	45,452		
Toplam	5959,545	131			

TARTIŞMA VE SONUÇ

Aşağıda Anne Baba Tutum Ölçeği'nden elde edilen verilerin sosyo-demografik değişkenlere göre inceleme sonuçları yer almaktadır.

Üstün yetenekli öğrencilerin anne ve baba tutumlarının cinsiyete göre farklılaşma durumu incelendiğinde kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Literatür incelendiği bu bulguyu destekleyen çalışmaların olduğu görülmektedir. Sari Cenk ve Demir (2016), 14-18 yaş arasındaki ergenlerde anne baba tutumu, cinsiyet, akademik başarı ve iyimserlik arasındaki ilişkileri Lamborn'un Anne Baba Tutum Ölçeği'ni kullanarak incelemiş ve anne baba tutumları ve cinsiyet arasında manidar bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Şanlı ve Öztürk (2012), annelerin benimsediği ebeveyn tutumlarını incelediği çalışmasında ise anne baba tutum ölçeğinden alınan toplam ve alt boyut puanları açısından çocuğun cinsiyete göre herhangi bir farklılık oluşturmadığı görülmüştür. Literatürde kız ve erkek öğrencilerin algıladıkları anne ve baba tutumlarının farklılaştığını bulgulayan çalışmalarda bulunmaktadır. Örneğin Şahin (2015), Kuzgun tarafından geliştirilen Anne Baba Tutum Ölçeği'ni kullanarak ergenlik dönemindeki bireylerde saldırganlık davranışı ve algılanan anne baba tutumları arasındaki ilişkiye benlik saygısının etkisini incelediği çalışmasında erkeklerin kızlara oranla anne babalarını daha demokratik olarak algıladığı sonucuna ulaşmıştır. Korap (2013) ise anne baba tutumlarının ergenlerin iletişim becerisine etkisini Anne Baba Tutum Ölçeği'ni kullanarak incelediği çalışmasında bu çalışmadaki sonuçlara benzer olarak kız ergenlerin erkeklere göre anne babalarını daha fazla otoriter olarak algıladığı sonucuna ulaşmıştır. Çalışmaların bir kısmı cinsiyetin algılanan anne ve baba tutumlarıyla anlamlı bir ilişkisi olduğunu gösterse de literatürde bu durumla ilgili bir fikir birliği bulunmamaktadır. Bu araştırmada algılanan anne baba tutumunun cinsiyete göre farklılaşmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Yapılan araştırma Tekirdağ ilinde bulunan Bilsen'lerde öğrenim gören ortaokul öğrencileri ile sınırlıdır. Araştırmanın yapıldığı il ve öğrenci profili göz önüne alındığında ailelerin sosyodemografik özellikler olarak nispeten iyi durumda olmaları ve yaşadıkları bölge itibariyle cinsiyet değişkeni ile anne baba tutumlarının değişiklik göstermemesi anlaşılabilir. Eğer buna benzer bir çalışma farklı bölgelerde yapılırsa cinsiyet açısından farklılıklar görülebilir.

Öğrencilerin yaşlarının anne baba tutumları ile ilişkisini araştırmak amacıyla uygulanan analiz sonuçları algılanan ebeveyn tutumunun yaşa göre değiştiğini göstermektedir. Öğrencilerin yaşları arttıkça Anne Baba Tutum Ölçeği kontrol/denetleme

boyutu puanlarının düştüğü sonucuna ulaşılmıştır. Toksöz (2010), ortaokul öğrencileriyle yaptığı çalışmada öğrencilerin sınıf düzeyinin arttıkça, ebeveynlerinde algıladıkları kontrol, kısıtlama ve denetleme duygusunun azaldığını görmüştür. Bu bulgu araştırmamızda elde ettiğimiz sonuçlarla tutarlı görünmektedir. Ancak literatürde yaş ile algılanan anne-baba tutumu arasında ilişki olmadığını ifade eden araştırma sonuçları bulunmaktadır.

Anne baba tutumlarının anne ve babanın beraber/ayrı olma durumuna ve gelir düzeyine göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Anne baba tutumlarının kardeş sayısına göre farklılaşma durumu incelendiğinde kardeş sayısı arttıkça anne ve baba tutumu denetleme alt boyutu puanları düşmektedir. Dolayısıyla kardeş sayısı fazla olan çocuklar az olan akranlarına göre daha az kontrol altında hissetmektedirler. Bu durum anne ve babanın kontrol etmek zorunda olduğu çocuk sayısının artmasının bir sonucu olarak düşünülebilir. Uygulanan analiz sonuçların aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığını göstermektedir. Literatür incelendiğinde bazı araştırmalar kardeş sayısı ile anne baba tutumları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bulgusunu desteklemektedir (Erduran Tekin, 2017). Erduran Tekin (2017) yüksek lisans tezinde en fazla tek kardeşi olan ya da iki ve üzeri kardeşi olan ergenler anne babalarını otoriter olarak algıladıkları, en az da kardeşi olmayan ergenler anne babalarını otoriter olarak algıladığı sonucuna ulaşmıştır. Sönmez (2014) ise ergenlerin algıladıkları anne baba tutumları ve iletişim becerilerini inceledikleri çalışmada, anne baba tutumları ve kardeş sayısı arasında ilişki olmadığını sonucuna ulaşmıştır.

Anne-baba tutumları ile anne babanın eğitim düzeylerinin karşılaştırılması sonucunda üniversite mezunu olan annelerin çocukları diğer annelerin çocuklarına göre anlamlı olarak daha fazla ihmalkar tutum algıladıkları bulunmuştur. Buna göre üstün yetenekli öğrencilerin annelerinin eğitim seviyesi arttıkça annelerinin tutumlarını daha özensiz bulmaktadırlar. Erduran Tekin(2017) tez çalışmasında annesi ilköğretim ve altı düzeyde eğitilmiş olan ergenlerin, diğer ergenlere kıyasla anne babasını daha izin verici ihmalkâr olarak algıladığını, annesi üniversite ve üzeri düzeyde eğitilmiş olan ergenlerin, diğer ergenlere kıyasla anne babasını daha izin verici hoşgörülü olarak algıladığı sonuçlarına ulaşmıştır. Bu bulgu bizim araştırmamızda ulaştığımız sonuç ile tutarlı görünmektedir. Öztürk (2012), annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen etmeleri incelediği çalışmada annenin eğitim seviyesi arttıkça koruyucu davranışlarının ve sıkı disiplin uygulama anlayışlarının azaldığını bulmuştur. Korap (2013) ise yapmış olduğu çalışmada algılanan ebeveyn tutumları ile ebeveynlerin eğitim düzeyleri arasında ilişki olmadığını sonucuna ulaşmıştır.

Çocuklar İçin Duygusal Zeka Ölçeğinden elde edilen ölçümlerin sosyo-demografik değişkenlere göre karşılaştırılması sonuçları aşağıda yer almaktadır.

Duygusal zeka ölçeklerinden alınan puanlar cinsiyete göre karşılaştırıldığında empati puanlarının ve duygusal zeka toplam puanının farklılaştığı görülmektedir. Buna göre kız öğrencilerin empati ve duygusal zeka toplam puanları erkek öğrencilerden yüksektir ve bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır. Literatür incelendiği bu bulguyu destekleyen çalışmaların olduğu görülmektedir. İşımez (2020) kullandığı Bar-On Duygusal Zeka Testi Çocuk ve Ergen ölçeğini kullanmış. Kızların erkeklere göre bireylerarası duygusal zeka düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Üstün yetenekli çocukların empatik eğilim düzeylerinin de cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Anlamlı farklılığın kaynaklarının incelenmesine yönelik puan ortalamaları incelendiğinde kız çocukların erkek çocuklarına göre empatik eğilim düzeylerinin daha yüksek olduğu gözlenmektedir. Koçak ve İçmenoğlu(2012) duygusal zeka ölçeğinin duyguları anlamlandırma da kız öğrencilerin duygulardan yararlanma konusunda erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu bulgularına varmıştır. Aşan ve Özyer (2003), duygusal zeka ölçeğinden yararlanarak duygusal zeka ile cinsiyet arasında fark olduğunu kadınların duygusal zekaları erkekten daha yüksektir. İlgili araştırmalar incelendiğinde Kuru (2018) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada, üstün yetenekli kız çocuklarının erkek çocuklarına göre empatik eğilim düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı çıktığı bulgusuna rastlanmaktadır. Bu durum, kız çocuklarının erkek çocuklara göre sosyo-duygusal açıdan başkalarının duygularını anlama, değerlendirme ve karşısındaki kişiye anlaşıldığını hissettirme açısından toplumsal olarak daha fazla cesaretlendirilmesi ile açıklanabilir.

Araştırmada elde edilen sosyoekonomik değişkenlerle duygusal zeka puanları arasındaki ilişkiler incelendiğinde duygusal zekanın anne ve babanın boşanmış olup olmamasına, yaşa, gelir durumuna ve öğrencinin kardeş sayısına göre anlamlı olarak farklılaşma göstermediği bulunmuştur. Literatür incelendiğinde bazı araştırmalar anne ve babanın boşanmış olup olmamasına, yaşa, gelir durumuna ve öğrencinin kardeş sayısına ile duygusal zeka arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bulgusunu desteklemektedir.

Koçak ve İçmenoğlu(2012), araştırmaya katılan öğrencilerin duygusal zeka ölçeği, iyimserlik, duygulardan faydalanma, ve duyguların ifadesi alt boyutlarında aldıkları puanların, anne-babanın birlikte ve ayrı yaşıyor olmalarına göre anlamlı farklılaşmadığını

oluşmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrıyeten duygusal zeka ölçeğinin iyimserlik alt boyutunda ailenin 1. çocuğu olan öğrencilerin 2. çocuğu olan öğrencilere iyimserlik göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu sonucuna varmıştır. Ayrıca duygusal zeka ölçeğinden aldıkları puanlara göre ailenin kaçınıcı çocuğu olduğuna, ailedeki birey sayısına ya da anne babanın birliktelik durumuna göre anlamlı fark görülmediğini belirtmiştir.

Aşan ve Özer (2003) Duygusal zekanın kardeş sayısına etki ettiğini kardeş sahibi olanları duygusal zekasının yüksek olacağını dikkat edilmesi gereken kısımın ise araştırma evrenin 220 kişiden 14 kişinin kardeşi olmadığını ve bu evrene göre sonucu değerlendirilmesi kısmında dikkate almak gerektiğini araştırma sonuçlarına varmışlardır. Ayrıca Aşan ve Özer (2003), bireyin ailesinin gelir durumunun duygusal zeka üzerinde anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Koçak ve İçmeoğlu(2012) Duygusal zeka ve doğum sırası analizi sonucuna göre öğrencilerin duygusal zeka ölçeği iyimserlik alt boyutunda aldıkları puanların ailenin kaçınıcı çocuğu olduğuna göre anlamlı farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır ve duyguların ifadesi boyutundan aldıkları puanların ailenin kaçınıcı çocuğu olduğuna göre anlamlı farklılık göstermiş. Bu bulgular ailenin birinci (ilk doğan) çocuklarına daha anlayışlı ve daha ilgili davrandıkları için iyimserlik puanlarının yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir. Diğer taraftan araştırmaya katılan öğrencilerin duygusal zeka ölçeği alt boyutlarından duygulardan faydalanma düzeyleri ve duyguların ifadesi boyutundan aldıkları puanların ailenin kaçınıcı çocuğu olduğuna göre anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Duygusal zekanın anne ve babanın eğitim durumuna göre farklılaşması incelendiğinde duygusal zekanın empati ve motivasyon alt boyutlarının annenin eğitim durumuna göre farklılaştığı görülmektedir. Analiz sonuçları annesi ilkökul mezunu olan öğrencilerin empati puanlarının lise mezunu olan öğrencilerin puanlarından daha yüksek olduğu göstermektedir. Baba eğitim durumunun öğrencilerin duygusal zeka puanlarına etkisi incelediğinde duygusal zeka toplam puanı ve alt boyutlarında anlamlı bir fark oluşturmadığı bulunmuştur. Literatür incelendiğinde bazı araştırmalar anne babanın eğitim durumu ile duygusal zeka arasında anlamlı bir ilişki olmadığı araştırmaların sonuçlarından farklı sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Koçak ve İçmenoğlu(2012), duygusal zeka düzeylerinin anne ve babanın eğitim durumuna bağlı anlamlı bir farklılaşmanın olmadığını belirtmiştir. Örneğin Aşan ve Özer(2003), duygusal zeka ölçeğinden yararlanarak ebeveyn eğitim durumlarının duygusal zeka arasında anlamlı ölçüde ilişki olmadığı bulgusunu desteklemiştir.

Anne baba tutumu ile duygusal zekâ arasındaki ilişkinin sonuçları aşağıda sunulmaktadır.

Yapılan analizler sonucunda duygusal zekâ toplam puanı ile anne baba tutum ölçeğinin kabul ve psikolojik özerklik alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmaktadır. Ayrıca anne baba tutumları (demokratik/otoriter/izin verici/ihmalkâr) ile duygusal zeka toplam puanı karşılaştırıldığında, anne baba tutumlarının duygusal zeka puanları üzerinde anlamlı bir farklılaşmaya neden olmadığı bulunmuştur. Literatür incelendiğinde bu araştırmanın sonuçlarından farklı sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür.

Uyaroğlu (2011) üstün yetenekli ve normal gelişim gösteren ilköğretim öğrencilerinin duygusal zeka düzeylerini incelediği araştırmasında demokratik annelerin üstün yetenekli çocuklarında karşıdaki bireyin duygularını anlama becerisinin azaldığını ifade etmiştir. Ayrıca annenin demokratik tutum sergilemesinin normal gelişim gösteren çocuklarda “karşısındakinin duygularını anlama” becerisini artırırken üstün yetenekli öğrencilerde düşürdüğü görülmektedir. Ebeveynlerin her ikisinin de aşırı koruyucu tutum sergilemesi normal gelişim gösteren öğrencilerde duygusal zekanın hiçbir bileşenini önemli düzeyde etkilemiyorken; üstün yetenekli öğrencilerin kendi duygularını tanıma becerilerini yükseltmekte olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Babaların sert disiplin uygulaması ise normal gelişim gösteren öğrencilerin duygularını yönetme becerilerini düşürürken, üstün yetenekli öğrencilerin kendi duygularını daha iyi tanıyabilmelerine yol açmaktadır.

Araştırmamızın sonuçları anne ve babanın çocuğu kabul etme ve ilgi gösterme düzeyleri arttıkça duygusal zeka düzeyinin arttığını, aynı zamanda psikolojik özerkliğin artmasının duygusal zekayı olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Demokratik tutumun duygusal zekanın gelişimi için en uygun anne baba tutumu olduğu çeşitli araştırmalarda gösterilmektedir. Araştırma sonuçlarımız bu yönde olsa dahi fark istatistiksel olarak anlamlı değildir. Ayrıca üstün zekalı bireylerin duygusal zekaları üzerinde fikir birliğine varılamamış bir durum gibi görünmektedir. Duygusal zeka üzerinde anne-baba tutumundan daha etkili olabileceği düşünülen kişilik özelliklerle bulunuyor olabilir. Ayrıca duygusal zeka anne-baba tutumları ile ilişkisinde etkili olan aracı değişkenler bulunabilir. Bu konuda daha fazla araştırma yapılmaya ihtiyaç var gibi görünmektedir. Rehberlik Servislerince ebeveynlerin çocuklarına daha fazla özgürlük alanı tanınması ve daha fazla sorumluluk vermesi adına bilgilendirmeler yapılmasının faydalı olabileceği düşünülmektedir.

Yüksek duygusal zekaya sahip kişilerin doğru iletişim kurabilen, kendi ve çevresine saygılı, sınırlarının farkında olan, empatik davranabilen, kendi kararlarını alabilen, sorumluluk bilinci olan, yaşama saygılı, dünyaya umut ve sevgi ile bakabilen, pozitif ve mutlu bireyler olmaları beklenir (Akkan, 2010). Duygusal zekâ geliştirilebilir bir zekâ türüdür (Köksal, 2007). Bu yüzden çeşitli çalışmalar ile duygusal zekâ geliştirilebilir. Üstün yetenekli çocuklar konusunda bilgi sahibi olan öğretmenlere duygusal zekanın geliştirilmesi, var olan duygusal zekanın işlevselleştirilmesi, yaşama aktarılabilmesi gibi konularda hizmet içi eğitimler verilebilir. Bu noktada okul rehberlik servisleri tarafından ebeveynlere, çocuklarına yönelik koşulsuz sevgi ve koşulsuz kabul konusunda yapılandırılmış psikoeğitim oturumlarının düzenlenmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

Duygusal zeka kavramı araştırma konularına dahil edilmesi çok eski tarihlere dayanmamasına rağmen bu konuda bir çok araştırma bulunmaktadır. Önemi gittikçe daha çok anlaşılan duygusal zekayı geliştirebilmek adına velilerimizin önce bu zeka türünün farkında olması gerekmektedir. Duygusal zekanın ne olduğu ve nasıl geliştirilebileceği ile ilgili bilgiler velilere seminerler ve çalıştaylar aracılığıyla sunulabilir. Aynı zamanda çocuklara ve gençlere duygusal zeka ve duygusal zekayı geliştirme bir seçmeli ders olarak verilebilir ya da Duygusal zekayı arttıracak faaliyetlerin ders içeriklerine eklenmesi sağlanabilir. Bunun için uzmanlar yetiştirilmesi gerektirir. Alan literatür ve uygulaması planlanıp öğretmenler aracılığıyla aktarımı sağlanabilir. Tüm bunlar ışığında üstün yetenekli ve duygusal zekâsı yüksek çocuklar yetiştirmede ailelerin nelere dikkat etmesi gerektiği, bu çocukların sosyal ve duygusal gelişim ile akademik yaşamda karşılaştıkları zorluklar konusunda ailelere seminerler, sunumlar gibi bilgilendirme çalışmaları ile aile psikoeğitimleri ve danışmanlık hizmetleri verilmesinin yararlı olabileceği düşünülmektedir.

Ayrıca çocuklarda bu beceriyi geliştirmek için aile ve öğretmenlerin de bu becerisini geliştirilmesi, çocuklardaki süreci sağlam temele oturtmak ve hızlandırmak için yararlı olabilir.

Yapılan bu çalışmada örneklem grubunun duygusal zekâ düzeyi yüksek çıkmıştır. Fakat benzer çalışmalar farklı bölgelerde farklı sonuçlar verebilir. Ayrıca anne baba tutumları ile duygusal zekâ ilişkisine baktığımızda anlamlı bir fark görülmemiştir. Bu örneklem grubunda duygusal zekayı etkileyen faktörlerin ebeveyn tutumlarından başka değişkenler olduğu düşünülebilir. Çalışma üstün yetenekli öğrenciler ile yapılmıştır; normal zekâ ve yetenek alanındaki öğrencilerde bu durum daha farklı olabilir. İlerleyen dönemlerde de bu konuda da araştırmalar yapılabilir.

ÖNERİLER

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre eğitimci, okul psikolojik danışmanları ve rehber öğretmenleri ile aileler ve öğrencilere yönelik öneriler aşağıda sunulmaktadır.

- Rehberlik servisi tarafından ebeveynlere, çocuklarına yönelik koşulsuz sevgi ve koşulsuz kabul konusunda psikoeğitimler düzenlenebilir.
- Rehberlik servislerince ebeveynlerin çocuklarına daha fazla özgürlük alanı tanınması ve daha fazla sorumluluk vermesi adına bilgilendirmeler yapılabilir.
- Öğrencilerin öğrenim gördükleri BİLSEM'ler ya da okullarındaki rehberlik servisleri tarafından ebeveynlere anne-baba tutumları konusunda psikoeğitim çalışması gerçekleştirilebilir.
- Anne babaların çocuklarını daha yakından tanımaları için sunum, seminer, bilgilendirme gibi çeşitli etkinlikler yapılabilir.
- Duygusal zeka kavramı araştırma konularına dahil edilmesi çok eski tarihlere dayanmamasına rağmen bu konuda bir çok araştırma bulunmaktadır. Önemi gittikçe daha çok anlaşılan duygusal zekayı geliştirebilmek adına velilerimizin önce bu zeka türünün farkında olması gerekmektedir. Duygusal zekanın ne olduğu ve nasıl geliştirilebileceği ile ilgili bilgiler velilere seminerler ve çalıştaylar aracılığıyla sunulabilir. Aynı zamanda çocuklara ve gençlere duygusal zeka ve duygusal zekayı geliştirme bir seçmeli ders olarak verilebilir. Bunun için uzmanlar yetiştirilmesi gerecektir. Alan literatür ve uygulaması planlanıp öğretmenler aracılığıyla aktarımı sağlanabilir.
- Rehberlik konu kazanımlarına duygusal zekayı geliştirme konu olarak eklenip psikoeğitimler ile desteklenerek de öğrencilere aktarımı sağlanabilir.

KAYNAKÇA

Afat, N. (2013). Çocuklarda üstün zekanın yordayıcısı olarak ebeveyn tutumları. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*,1(20), 155-168.

Akkan, E. (2010). *Orta öğretimdeki üstün yetenekli öğrencilerin duygusal zekâ ve yaratıcılık düzeylerinin yaşam doyumlarını yordama gücü.* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü.

Altunbaş T. (2018). *Duygusal zeka programının öğrencilerin duygusal zeka, atılgan, saldırgan ve çekingen davranışlarına etkisinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Aşan,Ö., Özyer, K.(2003). Duygusal zekaya etki eden demografik faktörlerin saptanmasına yönelik ampirik bir çalışma. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* ,21(1), 2003, s 151-167.

Aydoğdu, F. ve Dilekmen, M. (2016); Ebeveyn Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi,*Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt: 11 Sayı: 2

Bilecik, S. (2017); Anne baba tutumlarının bireylerin din algısına etkisi, *Değerler Eğitimi Dergisi* Cilt 15, No. 33, 7-38

Bozdemir, F.,ve Gündüz, B. (2016). Therelationships of attachmentstyles, parentalattitudesandtraumaticchildhoodexperienceswithemotionalintelligence;Bağlanma stilleri, anne baba tutumları ve çocukluk çağı örselenme yaşantılarının duygusal zekâ ile ilişkileri. *Journal of Human Sciences*, 13(1), 1797–1814.

Büyüköztürk, Ş. (2019). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E. , Akgün, Ö. E. , Karadeniz, Ş. & Demirel, F., (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Dağlıoğlu, H. E. & Alemdar, M. (2010). Üstün yetenekli bir çocuğun ebeveyni olmak. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(3), 849-860.

Derman Taner, M. Ve Başal H.A.(2013);Okulöncesi çocuklarında gözlenen davranış problemleri ile ailelerinin anne-babatutumları arasındaki ilişki,*Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*2(1), 115-144.

Dicle, A. N.,(2006). *Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Duygusal Zeka Düzeyleri Ve Bazı Kişisel Özelliklerine Göre İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Erduran Tekin, Ö. (2017). *Ergenlerin algıladıkları anne baba tutumlarının yaratıcılık düzeyleri ve duygu düzenleme süreçleri üzerine etkisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Erol, B. (2004). *Üstün Yeteneklerde Duygusal Zeka Ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişki*.

Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Gardner, H. and Hatch, T.(1989). Multiple intelligence go to school. *Educational Research*, 18 (8), 576-584.

Gökdere, M. & Çepni, S. (2003). Üstün yetenekli çocuklara verilen değerler eğitiminde öğretmenin rolü. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(2), 93-103.

İşitmez,o.(2020).*Üstün Yetenekli Çocuklarda Duygusal Zeka, Empati Ve Problem Çözme Becerisi*. Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Lefkoşa.

İşmen, E. (2001). Duygusal zeka ve problem çözme. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(13), 111–124.

Karakuş, F. (2010). Üstün yetenekli çocukların anne babalarının karşılaştıkları güçlükler. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 127-144.

Karasar, N. (2009). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kaya, N. G. (2013). Üstün yetenekli öğrencilerin eğitimi ve BİLSEM'ler. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1).

Kırtıl, S. (2009). *İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinden Duygusal Zeka Düzeyleri İle Yaşam Doyumu Düzeylerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Koçak, R. İçmenoğlu, E. (2012) Üstün yetenekli öğrencilerin duygusal zekâ ve yaratıcılık düzeylerinin yaşam doyumlarını yordayıcı rolü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (37), 73-85.

Korap, N (2013). *Algılanan Anne Baba Tutumlarının Ergenlerin İletişim Becerilerine Etkisi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Köksal, A. (2007). *Üstün zekalı çocuklarda duygusal zekayı geliştirmeye dönük program geliştirme çalışması*. (Yayınlanmamış doktora tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı, İstanbul.

Köse, E. (2020). *Ergenlerde Anne Baba Tutumlarının Duygusal Zekâ Ve Karar Verme Stilleri Üzerine Etkisinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kuru, A. (2018). Ön ergenlik dönemindeki üstün zekâlı gençlerin empati algısının benlik saygısına etkisinin incelenmesi. 1. Uluslararası Eğitim ve Sosyal Bilimlerde Yeni Ufuklar Kongresi Bildiriler Kitabı (s.58-70), 9- 11 Nisan 2018, İstanbul-Türkiye.

Küçükkaragöz, H.,Kocabaş,A. Pegem.Net.
www.pegem.net/akademi/butunsempozyumbildiriler.aspx?id=1129.

Orçun Yücel, D. (2017). *Ergenlerin algıladıkları ebeveyn tutumlarının benlik saygıları ve duygusal zekaları ile ilişkisi / Relationships between self esteem and emotional intelligence of parental attitudes perceived by adolescents*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Özbay, Y. & Palancı, M. (2011). Üstün yetenekli çocuk ve ergenlerin psikososyal özellikleri. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (22), 89-108.

Özbiçer M. ,S.,(2018). *Duygusal Zeka Geliştirme Programı'nın Ergenlerin Duygusal Zeka Ve Yaşam Doyumu Düzeylerine Etkisi: Deneysel Bir Çalışma*. Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Özenç, E. G. & Özenç, M. (2013). Türkiye’de üstün yetenekli öğrencilerle ilgili yapılan lisansüstü eğitim tezlerinin çok boyutlu olarak incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 171(171), 13-28.

Özer, E. (2013). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlamlık düzeylerinin duygusal zeka ve beş faktör kişilik özellikleri açısından incelenmesi*. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, Yayımlanmamış Doktora Tezi , Konya

Palut, B. (2008);Düşünme stilleri ve anne baba tutumları arasındaki ilişki, *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi* 24:01-11

Salovey, P. ve Mayer, J. D. (1990). Emotional intelligence, *Imagination, Cognition and 78 Personality*, 9(3), 185-211.

Sari Cenk, D., Demir, A. (2016). The Relationship Between Parenting Style, Gender and Academic Achievement with Optimism Among Turkish Adolescents. *Current Psychology*, 35(4), 720-728.

Sezer, Ö. (2010); Ergenlerin kendilik algılarının anne baba tutumları ve bazı faktörlerle ilişkisi ,*Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*. Cilt:VII, Sayı:I, 1-19

Shapiro, E. L. (1998). Yüksek eq'lu bir çocuk yetiştirmek. (Ü. Kartal, Çev.) İstanbul: Varlık Yayınları.

Sönmez, G. (2014). *Ergenlerde İletişim Becerileri ve Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Sümer, N., Gündoğdu E. Ve Helvacı, E.(2010); Anne-baba tutum ve davranışlarının psikolojik etkileri: Türkiye'de yapılan çalışmalara toplu bakış,*Türk Psikoloji Yazıları*, 13 (25), 42-59.

Şahin, E. (2015). *Ergenlik Dönemindeki Bireylerde Saldırganlık Davranışı ve Algılanan Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkiye Benlik Saygısı Düzeylerinin Etkisi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Şanlı, D., Öztürk, C. (2012). Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarını Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (32), 31-48.

Şimşek, A. (2006). *Duygusal Zekanın, Ana-Baba Tutumunun Ve Doğum Sırasının Tercih Edilen Liderlik Tarzına Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Taneri, P.O. ve Tiryakioğlu, Ö.(2015); Ortaokul 7.ve 8. Sınıf öğrencilerinin sorunlu internet kullanımını ve anne-baba tutumları ilişkisinin incelenmesi, *International Journal of Social Science* DoiNumber :40

Toksöz, E. (2010). *İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Zorbalık Eğilimleri ve Aile Tutumu Arasındaki İlişkisi Üzerine Bir Arştırma-Eskişehir İli Örneği*. (Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Tufan,Ş. (2011). *Geliştirilen duygusal zeka eğitimi programının ortaöğretim dokuzuncu sınıf öğrencilerinin duygusal zeka düzeylerine etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Ankara üniversitesi, Ankara.

[Türk Dil Kurumu Sözlükleri \(sozluk.gov.tr\)](http://sozluk.gov.tr)

Uyaroğlu, B. (2011) *Üstün Yetenekli Ve Normal Gelişim Gösteren İlköğretim Öğrencilerinin Empati Becerileri Ve Duygusal Zeka Düzeyleri İle Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Üredi, I. Ve Erden, M. (2009); Öz-düzenleme stratejileri ve motivasyonel inançlarının yordayıcısı olarak algılanan anne baba tutumları *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* Güz 7(4), 781-811

Yan, İ., *Duygu-zeka ilişkisi ve duygusal zekanın yöneticiler üzerindeki etkilerine yönelik bir araştırma*, (Yüksek Lisans Tezi), Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008

Yılmaz, A. (2000) Anne-Baba Tutum Ölçeği'nin Güvenirlilik ve Geçerlilik Çalışması, *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 7(3), 160-161.